

Vítám vás u podcastu Zelené 90. Podcast natáčí Zelený kruh s pamětníky ekologického hnutí 90. let za podpory ministerstva životního prostředí. Naší hostkou je tentokrát Eva Kružíková, docentka práv, která byla před rokem 1989 členkou ekologické sekce při československé akademii věd. V 90. letech se podílela na vzniku ministerstva životního prostředí a také na prvních polistopadových zákonech na ochranu přírody. Eva Kružíková založila nezávislý think tang Ústav pro ekopolitiku. Kromě toho spoluzakládala i katedru práva životního prostředí na Karlově univerzitě. Dobrý den.

Dobrý den. Tak já moc děkuju, že jste teda dorazila na natáčení e tedy zeleného kruhu a chtěla bych se zeptat, eh, vy jste se věnovala životnímu prostředí, právu životního prostředí. E, jak jste se k tomu vůbec dostala? No, v podstatě celý život, že? Nebo celou svou profesní kariéru. Dostal jsem se k tomu na fakultě právní, že jsem byla ve třetím ročníku a mě to právo zas tak moc nebralo, musím přiznat. Ono to asi bylo tím, že to všechno bylo socialistické právo a mně to lezlo krkem, když to mám říct slidově. A když jsem byla ve třetím ročníku, tak se objevil předmět, já už nevím, jestli byl volitelný nebo jaký, právo životního prostředí. Já jsem si tenkrát řekla, že, pardon, já jsem si tenkrát řekla, že to by mohlo být o něčem, co je podstatné, co souvisí se životem a vůbec se vším. To byl jeden důvod, že to nebylo tak úplně právo, ale bylo to v podstatě. A zadruhé, že to byl o předmět, kterýho jsem si říkala, že nikdy nebudu mít nouzi o práci, protože lidi budou to životní prostředí ničit pořád. Tak takhle jsem se k tomu dostala. a už mi to zůstalo. A jak jak se potom vyvíjela ta vaše eh kariéra? Teda já jsem nastoupila po fakultě na národní výbor hlavního města Prahy a tam jsem dělala ve vod ve vodohospodářském odboru, čili jsem začínala s vodou, životním prostředím a odtamtud jsem přešla na Akademi věd ústavu krajinné ekologie, tam jsem byla rok, pak do ústavu státu a práva, tam jsem byla do revoluce, takže to jsem dělala pořád právo životního prostředí, výlučně tedy. No a pak přišla revoluce a založili jsme ministerstvu životního prostředí a pak už dál. No jasně. Vy jste teda eh pracovala eh v té ekologické sekci eh československé biologické společnosti. Eh vy jste mi říkala, že jste tam dělali třeba různé i přednášky nebo články jste psala. Eh řekla byste nám k tomu víc? Jasně. Ekologická sekce, to byl fenomén. To byl pan nyní profesor Moldán a řada dalších lidí. My jsme tam byli dva právníci, docent ještě vlastně nebyl docent, pan doktor Mezřický a já taky jsem ještě v té době nebyla docentka. A já jsem začala s nimi spolupracovat tak nějak v roce 84 nebo 85 a ekologická sekce byla výborná v tom, že sdružovala spoustu lidí, odborníků ze všech možných sfér. To byli, že jo, my jsme tam byli dva právníci, takoví hlavní dva právníci. Byli tam ekologové, byli tam geologové, ekonomové, prostě sociologové, všechno možný, co si můžete představit. A dělali jsme semináře, eh, pak jsme dělali vyjádření k různým materiálům, které se týkaly životního prostředí. Ty semináře jsme dělali asi tak, no, já nevím, jestli jednorůčně a zhruba rok a půl, tak asi vždycky na nějakém místě v České republice a byla tam, pamatuju si, že to vždycky mělo určitý určité téma, na které se zvali odborníci přesně na tohleto téma. No a probíralo se tam věci, které v té době se ani moc jinak neprobíraly, byly tajné, tajemné a nemohlo se o nich mluvit jako třeba vliv vliv kvality životního prostředí na zdraví obyvatel a podobně. Takže to fakt byla velice zajímavá práce a jo, z té z té z

toho z toho z té ekologické sekce a z jejich výsledku potom čerpalo ministerstvo životního prostředí. A vzpomínala byste ještě nějaká jiná témata nebo nějaké ty přednášky, které byly třeba pro vás hodně zajímavé z té z té sekce. Mhm.

No, pro mě byl samozřejmě nejzajímavější to, co se týkalo práva.

To si vzpomínám, že jsme dělali takový průlomový seminář mimo Prahu, kterej se týkal právních, ekonomických a sociologických aspektů ochrany životního prostředí. A na to, na tento seminář jsme měli pozvaného pana Klauze, pana Třísku a pana, jak se jmenoval ještě ten další jako Selence.

A to bylo velice zajímavé. Takže dorazili.

Dorazili. To bylo velice zajímavé. Ta diskuze byla hrozně zajímavá, protože oni si neuvědomali nebo ani nechtěli uvědomat problém životního prostředí, takže už ty přípravy na ten seminář byly takové no zajímavé občas k smíchu.

No, to bylo výborné. Jinak nám na ty semináře, když se konal třeba seminář o právu na informace, zejména o zdraví vzhledem k vlivu životního prostředí na zdraví, tam jsme spolupracovali s docentem Šmajzem, což je známé jméno, že jo, neustále. A eh na tento seminář i na další semináře nám chodil eh zástupce ministerstva vnitra, aby nás hlídal, abysme náhodou neříkali něco, co se nemá. A my jsme stejně říkali něco, co se nemá.

A mělo to nějaký následky? Nemělo. Tohle nemělo. Následky mělo,

když jsme někdy v roce, já už nevím v kterým to bylo, v roce 878

zpracovávali, taky to bylo pod lavičkou ekologické

sekce, takový velký projekt stav životního prostředí v Československu a

tam byly různé aspekty. Tam byly aspekty ekologické, čili vysloveně

přírodovědecké, tam byly aspekty právní, sociální, ekonomické. prostě tak byla to taková útlá knížečka. No tak to jsme udělali a tento materiál

se nějakým způsobem dostal ven do zahraničí.

Do zahraničí a mluvil, psal o něm Lond. Mhm.

A z toho tenkrát problém trochu byl. Takže několik z těch autorů tohoto

této studie, dejme tomu, eh bylo pozváno na dubartolomějský na policii a tak

dále. Hm. A jinak jako pokud jde o nějaký další

problémy, tak myslím, že ani nebyly, ale sledování jsme byli samozřejmě. Kdybyme

kdybysme asi překročili nějakou linku, tak by to bylo horší. Ale tady se to

překročilo, ale já do dneška ani nikdo jiný neví, kdo to dostal ven.

A jenom se zeptám, ta ekologická sekce, to byla teda oficiální vlastně část?

To byla to byla akademická to byla ekologická sekce Československé

biologické společnosti Akademie věd. Takže to tenkrát založil, myslím, že

Moldán, Vetřech Moldán. No a postupně se na to nabalili další lidi.

Jasně. A vy jste byli teda placený vlastně zaměstnanci normálně,

ne? To bylo dobrovolný všechno. To bylo dobrovolný.

To bylo. My jsme byli placení všichni v rámci svých zaměstnání, že jo. Čili já

jsem pracovala na Ústavu státu a práva, pan Mezřický taky. Moldan dělal v nějaké

té ekologické službě. Všichni jsme měli svoje zaměstnání. Lidi dělali na

terplánu, na ekonomickém ústavu a tak dále. podle toho, kde byli na různých

úřadech státních taky. No a tohle jsme dělali v rámci dobrovolnosti totálně. Za

to nic nebylo. Jasně, jasně.

Akorát nadšení to v tom bylo. Rozumím. No a my jsme v té ekologické

sekci už tenkrát, což bylo výborné, jsem vám říkala, že z toho čerpalo

ministerstvo životního prostředí potom, tak my jsme dali dohromady už si takovou

představou, jak by mělo vypadat právo životního prostředí,

což částečně čerpalo z platného práva, protože zas tak úplně špatné to naše

právo nebylo v té době. Akorát se neprosazovalo, že jo, neuplatňovala a jak by měly vypadat orgány ochrany životního prostředí. No a to byl takový základ k tomu, když se vytvořilo ministerstvo životního prostředí, tak jsme ho v podstatě s Moldánem a s Mezřickým dávali dohromady na základě toho. Mhm. A ten plán vy jste vytvořili ještě teda před rokem 89, kdy jste nevěděli, jak bude ten vývoj pokračovat, ale s vidinou toho, že by se to dalo prosadit i v tom systému. No to se pak to jsme pak zjistili, že se to bude, že jsme že to, že na to můžeme stavětm. Hm. Ono se o tomhleom mluvilo samozřejmě i na těch seminářích ekologické sekce, že jo. My jsme o tom psali jako jak by to právo mělo vypadat. Eh, i články, že prostě to právo je neúčinné a proč je neúčinné, že se neprosazuje a důvody, proč se to právo neprosazuje. Takže jsme měli nějakou představu, jak by to mělo vypadat. No a pak přišel listopad a ono to bylo jak když jsme to našli. Hm. Hm. Takže představu měli nejenom ekonomové čeští, ale my jsme taky nějakou představu měli. Zaplať pánbůh. Hm. To je hodně zajímavý. Takže to bylo hrozně fajn. Jestli můžete teda říct víc o tom ministerstvu. Jak od začátku určitě od začátku od začátku, ale já budu se budu snažit být stručná, jak ministerstvo vzniklo. Já začnu legračním legračním aspektem. Eh my jsme byli taková trojka, eh, která dost stála za tou ekologickou sekcí. Moldan, Mezřický a já. A my jsme takhle jednou s kolegou Mickym seděli v ústavu státu práva. To už bylo rozjetá revoluce, že jo. To bylo po týdnu asi tak nebo po 14 dnech spíš. A najednou zvoní telefon a byl to pan Moldán. Já jsem brala telefon, říkám: „No a co? Ahoj, Evo, prosím tě, přijďte za mnou.“ A já jsem říkala: „No, proč máme za tebou přijít a kam máme za tebou přijít?“ On říkal: „No, přijďte do Lazarské, což bylo za roh od ústavu z tohoto práva.“ Já říkám: „No co tam?“ No víš, oni mě jmenovali ministrem životního prostředí a já potřebuju pomoci. No tak jsme naklusali do za rok do Lazarské oba dva. No tam jsme seděli, museli říct, že jsme se dost smáli, protože tam byla obrovská místnost s jedním velkým psacím stolem a za ním seděl pan Moldán. Pokud znáte pana Moldána, tak on je drobné postavy. No, takže to bylo výborný. A takhle začínalo ministerstvo životního prostředí. Yes. Ze začátku jsme měli sídlo na třech místech. Bylo v Lazarské, bylo ve Vršovicích, tam dal bylo ministerstvo lesního vodního hospodářství a kus několik odborů, včetně včetně legislativy bylo na eh na nábřeží kapitána Jaroše, kde byla státní plánovací komise, takže to bylo dost hrozný. No a pak jsme si vymohli, že nás všechny přestěhovali teda do těch Vršovic, přičemž teda to původní ministerstvo se zrušilo. To už nebylo. No to jako to přešlo tak nějak plavně přešlo do do ministerstva životního prostředí, protože voda nám zůstala aspoň v té době, že jo, lesy samozřejmě, takže jsme to budovali na tom. No, tam jsme začali vlastně hledat lidi, který by mohli dělat, kteří by mohli dělat náměstky a ředitele odborů. Některý, někteří lidé přešli z ministerstva. Některý už odešli, protože nechtěli. No, bylo to, bylo to primíma. Jak vůbec vznikla ta myšlenka, že bude ministerstvo životního prostředí? Vy jste to trochu popisovala, ale tak byla revoluce, všechno se změnilo. Jasně. Tak to teda prosadil pan nebož my jsme už předtím říkali, že by mělo být ministerstvo životního prostředí. Oni takové nějaké náznaky byly, eh, že ministerstvo, nějaké ministerstvo by mělo být ve všech státech kolem nás ministerstva postupně

vznikala a my jsme věděli, že to ochrana životního prostředí něco potřebuje. No, takže jsme věděli, že ministerstvo být musí v každém případě, protože jinak to bylo rozkouskované na všech možných stranách. Byl, já už nevím přesně, si to nepamatuju, to ministerstvo lesního, vodního mělo velkou část, že jo, kus dělal, ministerstvo kultury mělo památky. No to jim v podstatě zůstalo.

Ochranu přírody taky mělo, jestli se nemýlím, ministerstvo kultury. Tenkrát já už si přesně nepamatuju, jak byly ty kompetence rozdělené, ale prostě to nešlo, že jo. Prostě ta ta ochrana životního prostředí jsme věděli, že musí být z jednoho místa, musí to mít nějakou strukturu, strategii a musí to být koordinované aspoň do určité míry. Takže proto proto jsme vznikli.

Hm. Jasně. No, prosadilo se to tenkrát, pokud, já vím, že tak pokud jsem slyšela disk o diskusích na vládě, tak to snad ani nebyl tak nebylo tak těžké prosadit vznik ministerstva životního prostředí, protože tehdy asi

ona ta situace, atmosféra byla jiná taky v tom jasně za konci roku 89. No, tak ze začátku ministerstvo mělo docela dost kompetencí.

nám se podařilo prosadit, že mělo územní plánování a stavební řízení tole a mělo všechny kompetence ve vodě, či hraně vod. To znamená jak kvantita, tak kvalita. A potom se vyměnili ministři. Pan Moldán

ve odešel, Deal odešel a pak byl tuším pan ministr Bendam

a no a pak jsme přišli o kompetence. Myslím, že pan ministr Benda zrovna ztratil územní plánování, které přešlo na ministerstvo pod místní rozvoj a část problematiky vody přešla na ministerstvo zemědělství.

A taky zmizely ty lesy. Lesy jsou dneska taky pod ministr.

Jsou to taky. Už si vlastně nevzpomínám, jak se to stalo, ale částečně ty lesy zůstaly zase na ministerstvu životního prostředí malý kousek a částečně jsou velká část, hlavní část je na tom ministerstvu zemědělství. Takže o to ministerstvo bohužel potom přišlo. A na začátku, když ty kompetence mělo, byl o to nějaký spor a nebo to bylo tak přirozeně prostě?

No, nebylo to tak, myslím, že to územní plánování dalo dost práce na vládě prosadit, ale prosadilo se to. Ale zase říkám, to byl rok 90, že jo. To bylo to bylo něco jiného, než je to teď. Hm. Hm.

Takže neříkám, že to bylo jednoduchý. Já jsem u toho nebyla. U těch diskusí. byl u toho pan ministr, ale asi to jednoduché nebylo, ale podařilo se to prosadit, no. Hm.

Protože ta atmosféra byla byla tenkrát taková je jestli můžu říct revoluční,

no, dejme tomu. Takže se podařilo prosadit spoustu věcí, které by se už později, třeba o pět let později nebo o čtyři roky později už nepodařilo prosadit. A to jak pokud jde o ty kompetence, tak

pokud jde o návrhy právních předpisů. A čím myslíte, že to pak bylo teda, že už to pak no pak ta situace už byla taková, já

nevím, jestli můžu říct, normalizovaná a prostě se začaly prosazovat jiné zájmy taky než jenom životní prostředí a spousta lidí jem na ministerstvech si uvědomila ministrů, že to životní prostředí bude nákladné, že ta ochrana životního prostředí něco stojí a že pro ně eh požadavky ochrany životního prostředí začaly přestahovat brzdu něčeho taky.

Hm. Takže pak už to pak už to nebylo tak lehký. Například ekonomického růstu.

Například. No, to máme do dneška, že jo, co si budeme povídat.

A eh vy jste říkala, že potom teda ministerstvo ztrácelo ty kompetence. Eh, popsala byste nějak tu situaci, kdy se to dělo, nebo účastnila jste se toho? Už jsem se neúčastnila. Já jsem byla, já jsem byla na ministerstvu do

července 92, ale mezitím jsem ještě byla asi devět měsíců na Evropský komisi v na DG Environment. Vrátila jsem se v červnu 91 a 92 jsem odešla, takže při tomhle já už jsem nebyla. To už pak ne. Já vím akorát, že se to ztratilo, že mě to štvalo a že jsem mluvila s lidmi z ministerstva, ale už jsem při tom nebyla. A takhle třeba zvenku, když jste to sledovala, tak děly se okolo toho nějaké i jako veřejné debaty nebo pokud já vím, tak ne. Já si nevzpomínám, že by kvůli tomu nějak bylo nějaká nevládková třeba. Člověk by čekal, že nevládky se k tomu budou nějak hodně. Já si myslím, že se k tomu nevládky vyjadřoval. Nechci být nespravedlivá. Myslím si, že asi ano, ale jasně. Nikam to bohužel nevedlo.

Nikam to nevedlo. Jasně.

Takže vy jste eh budovali ty kompetence a budovali jste i teda strukturu toho ministerstva tak, jak je asi v podstatě dneska předpokládá. Začali jsme dělat na právních předpisech. A na právních předpisech. A jak to probíhalo teda ta příprava právních předpisů?

No, eh my jsme věděli, to už jsem říkala před chvílkou, my jsme věděli, že některé ty předpisy nejsou úplně nejhorší. Třeba zákon o vodách nebyl úplně nejhorší, ochrana přírody taky nebyla úplně nejhorší. Takže se, takže jsme nechtěli všechno přeávat, se záskovat základu, rušit a vypracovávat nový právní předpisy. Eh, já když jsem se vrátila z toho Bruselu, z té Evropské komise v tom roce 91, tak jsem přišla za panem ministrem a říkám, musíme, hlavní, co musíme udělat, a to teda opravdu nemáme, to musíme od začátku, musíme udělat zákon vo ea, zákon o posuzování vlivu na životní prostředí. Takže jsem říkala, „No dobrý, no tak já něco napíšu. Takže jsem tenkrát napsala úplně první nějaký základ osuzování vlivu na životní prostředí a ten pak prošel eh svým běžným legislativním procesem a byl přijatý poměrně rychle. Pak jsme chtěli na základě toho, co jsme měli připraveno v ekologické sekci, tak jsme chtěli udělat zákon o životním prostředí. To je ta pověstná 17, která platí dodnes, ale už je to takový jenom v podstatě popis různých principů ochrany životního prostředí. Nemá to už dneska vůbec žádný význam, aspoň pokud já vím.

Tak jsme udělali zákon o životním prostředí a jo a ty byly kupodivu velice rychle přijatý a myslím si, že v té, že to bylo zase tou dobou, která která byla ten rok 9192, že se ty zákony rychle přijaly. Rychle byl taky poměrně rychle byl zákon o ovzduší. Tam byl nový teda ten se udělal nově a ten byl taky nově přijatý, ale na tom já už jsem teda nedělala. Já jsem dělala hlavně na tý e na tom posuzování vlivu a na zákon o životním prostředí. A jaký cíl byl toho zákona o životním prostředí?

Dát základ, takový koordinační právní rámec celé té právní úpravy, protože jsme viděli, že jeden z nedostatků té právní úpravy je, že jsou upravované jednotlivé složky. A ono to na sebe nenavazovalo příliš, jako nenavazovalo to ani samotné právní předpisy, proč to nemělo jednotný přístup a takové ty nejmodernější principy se v tom ještě tenkrát nezobrazovaly a kromě toho nebyla jednotná struktura ani institucionální, takže jsme chtěli tomu dát rámec jak právní, tak institucionální trochu. No tak to tam to v ta 17 byla. Jo, ale že jo, taky v tom taky v tom částečně vlastně byly byla byla bylo to posuzování lů na životní prostředí,

ale to mělo pak svůj speciální zákon, na kterej ten ta 17 odkazovala. A vy jste mluvila o tom, že jste byla teda eh vlastně na komisi evropské. Tak eh jak se to stalo nebo co jste tam dělala? Já pořád mluvím o panu Maldanovi, ale on v tomhleom hrál opravdu vždycky pro mě velkou roli. Eh, v době, kdy jsem kdy jsem byla vedoucí odboru zahraničních vztahů, tak on říkal: "Evo, musíš do Bruselu, musíš do komise a musíš se naučit evropské právo životního prostředí, protože to budeme potřebovat."

Takže prosadil mě, že jsem tam šla nejprve na půl roku jakoby jakoby národní expert, na což jsem ještě v té době neměla právo, protože jsme nebyli členským státem, ale eh on to nějak prosadil, takže jsem tam byla. Pak s zůstala ještě tři měsíce, pak protože se začala připravovat konference federální na federální úrovni, pan Vavroušek připravoval na dobříš konferenci ministrů životního prostředí, což bylo v létě 901 asi. Asi

asi jo. No, takže proto jsem tam byla těch devět měsíců. těch prvních, ty první to jsem byla vysloveně ve odboru, který se zabývá právem a prosazováním evropského práva. To bylo strašně zajímavé. To jsem vlastně načichla tím evropským právem a rozhodla jsem se, že prostě chci pracovat v Evropské komisi jednou, což mi zůstalo. No a mě hlavně fascinovalo, že v tom odboru byli lidi ze všech st členských států, tehdejšího evropského hospodářského společenství a eh že si rozuměli, což pro mě bylo naprosto nepředstavitelný. Všichni mluvili anglicky, francouzsky a všichni si rozuměli, věděli zhruba, o co jde, měli takovou nějakou jednotnou představu, co chtějí a co z čeho se má dosáhnout. Prostě jsme si rozuměli, což bylo pro mě tenkrát velice nový. Hm. No a potom ty další tři měsíce, když jsem byla v mezinárodním odboru v komisi, tak jsem byla takový styčný, takový styčný důstojník mezi federálním výborem, tenkrát federálním výborem pro životní prostředí a DG Environment při přípravě toho té konference. A ta konference se docela povedla, jsem slyšela.

Jo, pokud si vzpomínám, tak se docela povedla. To byla taková první a pak následovali ještě další. Myslím, že ta možná ta první byla asi nejlepší, protože to bylo něco nového, že jo. Byly tam najednou začleněny budoucí členský státy, které je v té době jako v žádným případě, že jo. Takže to bylo to bylo něco nového i pro ty stávající členské státy evropského společenství. Jo, myslím, že to bylo dobrý a konalo se to. Navíc se to konalo na dobříši na zámku, což taky bylo něco, že jo. Pro ty západní účastníky to taky bylo zajímavé, protože ten zámek jako takový je krásný a park je krásný a tak, takže myslím, že celkově to bylo povedené. Měla jste nějakou roli i přímo na té konferenci? Byla jste tam jako účastnice?

Ne, já jsem tam byla. Já jsem tam byla jako jeden z organizátorů v podstatě. Vlastě to byly začátky.

To byly ty začátky. To byly začátky. A jak to potom pokračovalo dál? Dál pro vás? Já jsem

v roce 92 založila ústav pro ekopolitiku, který měl taky docela zajímavé začátky, protože ještě před revolucí naposled na podzim 89 si mě nějak vyhlédli eh lidi z Minesotské univerzity a z Rockefeller Brothers Foundation, nadace Rockefellerových bratrů. bratruckefelleru teda spíš říct a pozvali mě na takový hovor můžu říct dneska aby si mě otipovali a to já jsem tenkrát nevěděla proč vlastně vůbec a oni si mě vytipovali

proto, že nějak se dozvěděli o těch našich pracích o právu a o stavu životního prostředí v Československu a pozvali mě do Polska na podzim 89 na seminář. eh což byl zakládací takový seminář pro Polsko polskou nevládní organizaci ST tank, která se jmenovala Ústav nebo jmenuje do dneška Ústav pro udržitelný rozvoj a počítalo se s tím, že já budu jedna ze zakladatelek ze zakladatelů tohoto takovéhle instituce nevládní v České republice. Což se teda stalo a já jsem byla požádaná, abych tam něco povídala. na tom semináři v Jeleníře to bylo. No a já jsem tam tak v podstatě přerecitovala to, co k čemu jsme došli v tom v té zprávě o stavu životního prostředí, což bylo přijato s obrovským nadšením, ale bylo to docela zajímavé, protože po poté za mnou začli chodit poláci a začli říkat, eho to jako potom po týhle kritice se určitě nemůžeš vrátit zpátky do Prahy. Oni tě zavrou. Můžeš klidně zůstat tady, až to všechno přejde. Můžeš u nás bydlet a tak dále a tak dále. A vy jste se bála? Ne, mně to nějak nepřišlo.

No, tak jsem se vrátila bez problémů do Prahy a pak byl listopad. Jo. No, ale bylo už dané to, že teda budu jedna ze zakladatelů těch tohodle toho ústavu. Druhý zakladatel byl polskoameričan, který pracoval co by visiting professor na Minnesotské univerzitě, ekonom přes životní prostředí a pan Mezřický. Takže my jsme byli taková trojka zakladatelů a ten ústav začal fungovat nějak v červenci nebo v srpnu 92. jsem odešla z ministerstva v té době a že jo, hledali jsme si jídlo, zakládali jsme a tak dále a tak dále. Tenkrát to bylo všechno hrozné novum, protože my jsme měli peníze v té době výlučně od amerických nadací, od těch Rockefellerů a ještě asi od dvou dalších. No a naše banky tenkrát s tím měly problém, protože neuměly založit účet, že jo. To my jsme obešli několik bank, než jsme se v jedné uchytili a já jsem potom chodila s kolegou po Praze a tenkrát ani nešlo kupovat nějak přes karty a takovýhle věci. tam se musel kupovat za hotový a my jsme museli kupovat nábytek a takové základní věci do toho ústavu a já jsem chodila, měla jsem takovou kroutenou tašku a vím, že jsem v ní jednu dobu měla asi 100 000 a šla jsem s kolegou, kterej takhle šel po mém boku a říkal: "Eevo, prosím tě, drž tu tašku." Takže takhle jsme to zakládali. Bylo to opravdu, bylo to dobro dobrodružné.

A co bylo cílem toho? No, celém ústavu byl, my jsme byli teda taková speciální nevládní organizace. My jsme měli za úkol nebo za úkol za poslání se zabývat hodně do toho směru trvaloudržitelný rozvoj nebo udržitelný rozvoj se snad dneska říká, čili nějaké perspektivy toho, kam by se měla ubírat ochrana životního prostředí, tak aby byla v soulladu se sociálními, ekonomickými aspekty v té společnosti, čili nejenom ochranu životního prostředí, nejenom se zabývat národními parky nebo já nevím eh takovýmuhle dílčími otázkami ochrany životního prostředí, ale účastí veřejnosti, podílem eh nevládních obcí, veře, nevládních organizací, obcí a vůbec dávání dohromady různých těch eh říkalo se stakeholderů, já nevím, jak se to říká česky teďko. Asi se to používá, asi se to používá stakeholderů, tak aby prostě spolupracovali, aby se to víralo nějakým směrem takovým koordinovaným a trochu s perspektivou nějakou. Hm. No, my jsme tenkrát byli vlastně teprve první think tang, který vznikl u nás. První byl Seven e pana Marouška. Marouška, který se zabýval energetikou a my jsme byli druhý. On mi tenkrát dost pomohl, protože už nějak prac fungoval snad rok, že prošlapával cestu.

Prošlapával cestu a tenkrát mi radil v některých věcech. No a byli jsme vlastně druhý i pokud jde o ten o tu střední Evropu, protože první byl ten Polský

ústav pro udržitelný rozvoj. a po nás vznikl třetí a ten byl zaměřen hodně ekonomicky v Budapešti. Takže to byla taková síť podobných nevládních organizací, takových těch singků. No a začali jsme fungovat. My jsme v podstatě byli hlavní naše zdroje bylo tak po 10 let. Hlavním zdrojem byly ty americký nadace soukromý teda. Čemu jste se teda přímo věnovali? No, my jsme začali dělat eh to jsme dělali velice krátkou dobu. Začali jsme dělat takové studie k ekonomickým nástrojem ochrany životního prostředí. Eh, měli jsme projekt na řešení konfliktu, conflict resolution. To jsme začali asi dělat jako první u nás, ale dělalo se to jenom chvilinku, protože potom to dělal pan Plamínek, Jirka Plamínek a on se potom rozhodl, že odejde s ústavou a že to bude dělat jako sám. Takže se to jenom u nás tak nějak zahájilo a dalo se tomu takové nějaké, že to existuje a nějaké principy jsme na to vytvořili, které byly u nás v ústavu popsány. No a pak to pokračovalo u Jirky Plamíka a ty už pak vlastně nevím, co bylo dál. No a my jsme se pak věnovali hodně hodně těm právním věcem a začali jsme i spolupracovat s ministerstvem životního prostředí trochu na některých otázkách e jako třeba fungování vodního práva, jaký jsou problémy s vodním právem, jak jak teda pod po té stránce čistě právní, tak institucionální. Eh, no jasně. A pak se začalo postupně dělat i spolupráce s obcemi. Eh, začala se dělat takzvaná lokální agenda 21, což bylo, to si možná ještě i pamatujete, něco takového. To dělal i zelený kruh, jestli se nemýlím. A na tom jsme dělali s nevládkami, na tom jsme dělali s obcemi. Hodně to bylo nákladně a ještě s takovými menšími obcemi. A kolegové, kteří pak dělali ústavu, i když já jsem odešla, tak od to odvinuli další spolupráci s obcema a dělají na tom do dneška. Eh, aspoň mám dojem, že na tom dělají do dneška. a začali pak spolupracovat i s firmami, které se na té lokální ať původně původně spíme začaly podílit. Myslím, že to byla teda vlastně taková evropská snaha e prosazovat evropská snaha prosazovat ochranu životního prostředí na úrovni, ona původně byla agenda 21 na té centrální úrovni, úrovni, která byla na to 21. století. No a snaha byla to prosadit v obcích, aby se dávali zase dohromady stakeholři, kteří působí, který ovlivňují životní prostředí a můžou s tím životním prostředím něco dělat. Takže my jsme ty obce měli k tomu, aby zaprvé si vytvářeli nějakou nějaký ty programy toho, co chtějí na svém území dělat a aby na tom spolupracovali s veřejností, nejenom s nevládkami, ale vůbec s veřejností, s jednotlivci a s dalšími s firmami, s odbory, prostě s s různými s různými zainteresovanými subjekty, který na té e území ty obce žijí. Takže to já si myslím, že to bylo docela, že to i docela mělo úspěch v té době. Hm hm. A bylo to dost důležité, protože ta spolupráce s těmi starosty, to bylo bylo to zajímavý docela tenkrát. A běželo to teda napříč Evropou vlastně? Já si myslím, že to běželo napříč Evropou. Tak a já já jsem jo, protože to mělo tu úroveň, že to mělo tu úroveň evropskou. Já mám dojem, že v té na tom na té nevládní úrovni na tom dělala taky European Environment Buo. Mhm. Ta zastřešující, no přesně zastřešující nevládní organizace. No a my jsme hodně dělali to právo, protože jsme tam byli tři právníci v ústavu, takže my jsme dělali dost právo. My jsme třeba dělali takové eh sborníky nebo manuály o evropském právu taky pro obce, tak i pro orgány státní správy. Jaké jsou požadavky evropského práva v těch na těch jednotlivých složkách, co je potřeba v té oblasti dělat. Opublikovali jsme takovou přehled nejdůležitějších rozsudků evropského evropských soudů, který rozsudků, který které byly klíčové v té ochraně

životního prostředí. Ty byly nejenom, že teda jsme nazvali, že jo, samozřejmě, ale popsali jsme taky o co jde v těch rozsudcích, jaký to má význam pro to právo životního prostředí plus teda pro Českou republiku eventuálně, protože to bylo ještě zdaleka předtím, než jsme vstoupili do Evropské do Evropský unie, že jo. To evropský právo jsme dělali dost.

Hm. No a ústav potom, když já jsem odešla, jsem odcházela v roce 2005, že jsem přešla na ministerstvo životního prostředí zpátky. zločinec se vrací na místo činu, tak jsem přešla, dostala jsem na starost odboru legislativy.

No a ústav převzal kolega, který se hodně věnoval takovým hodně detailním projektům dílčím s momentálním významem, konkrétním významem v obcích a v místech. Děť, zabýval se Brownfieldama.

E, na tom bylo několik projektů, pokud si vzpomínám. Já už jsem to potom sledovala méně teda, protože už jsem měla svých starostí až nad hlavu.

Jasně. Ale ty Brownfieldy a pak vůbec e ty

místní tu tu místní problematiku Bílý Karpaty. A tam na tom spolupracoval třeba i s Severeuropean Environmental Bureau. Spolupracoval na tom s jednou nevládní organizací bruselskou, která dělala Evropské právo životního prostředí. Pak už jako jsme se snažili se pohybovat trošku i na té úrovni evropské. No a pak jsme taky někdy začátkem tisíciletí jsme připravili takovou konferenci o udržitelném rozvoji ve vyšegrádských státech čtyřech a měla dokonce jsme dostali záštitu prezidenta republiky. Tenkrát ještě byl Havel. Konalo se to na ministerstvu zahraničí a to bylo docela zajímavé. Tam byly tam byli naši partneři z Polska, z Maďarska. Měli jsme tam zástupce z Rakouska, jsme si tak popsali, co vlastně je ta střední Evropa a ze Slov, jestli si dobře vzpomínám. Bylo to docela zajímavý, jak si kdo co představoval, byl z toho takový malý sborník.

A vy jste eh jestli si to dobře vzpomínám, říkala, že jste napsali i nějaký zborník ke klimatu eh pro ministerstvo životě prostředí.

Eh to nebylo úplně ke klimatu. To bylo už to bylo hodně dávno už. Já nevím, jestli to bylo koncem 90. let nebo na začátku nového tisícetí

to bylo o případné migraci, ekologické migraci a to což je dané hodně teda klimatem, že jo. My jsme jako o klimatu speciálně nic moc nedělali, protože já jsem říkala, klimát bude dělat každý a takyže dělal každý, budeme dělat něco jiného. Takže jsme ministerstvu nabídli, že bychom mohli dělat tohleto. Dělali jsme to na základě, dvě kolegyně na tom dělali, dělali jsme to na základě různých materiálů OSN, takže jsme byli vlastně jedni z prvních, kdo vůbec takovou malou žiletku o tom opublikovali pro ministerstva, co lze očekávat eh v případě, že teda se bude situace vyvíjet tak, jak se vyvíjela do té doby.

Hm. No, bylo to maličký, ale bylo to docela

fakt, já už to bohužel nemám ani, ale bylo to docela zajímavý. A vy jste se nějak třeba podíleli na, protože byly ty přípravy na vstup do Evropský unie vlastně i třeba legislativní. Vy jste teda

nebyla v té době na ministerstvu. Já jsem v té době nebyla na ministerstvu. Já jsem v té době dělala spíš

takhle. Já jsem kromě toho, že jsem, že jsem měla, že jsem dělala, vedla ústav, tak jsem taky učila na právn eh, já jsem měla v Praze, já jsem měla

poloviční úvazek na právní fakultě v Praze a učila jsem taky, učila jsem taky v Ústí a učila jsem ještě občas v Brně jsem měla nějakou přednášku, ale v rámci toho jsem taky e dělala takovou, dalo by se říct, přípravu na na

vstup, pokud jde o to právo životního prostředí. Dělala jsem různé projekty, takové ty tenkrát se tomu říkaly tabulky schody, kdy se porovnávalo české právo a

s evropskými směrnicemi, zejména směrnicemi. Tedy to byly takové příšerné tabulky, ve kterých byla jednotlivá ustanovení směrnic a my jsme do toho museli doplňovat, jak vypadá eh příslušné ustanovení českého práva, pokud vůbec existuje, jestli je v souladu, není v souladu, co by se s ním mělo dělat. To byla děsivá práce, ale to nebylo v rámci ústavu. Já jsem na tom dělala víceméně, tak asi spíš bych řekla z titulu té své funkce na na právnickém nebo té své práce na právnické fakultě. Ani ne tak pro ministerstvo životního prostředí. Spíš to bylo, že jsem se podílela na projektu, na kterém, kterej byl někým zastřešený a ten někdo, ten koordinátor měl nasmlouvané další lidi, který kteří pracovali na jednotlivých částech.

Proč se to vlastně dělalo? Dělalo se to jako příprava na vstup, protože pak tahleto práce, výsledky těchto projektů byly potom používány v ve vyjednáváních už konkrétních oficiálních vyjednávání s Evropských s Evropskou komisí. To nezůstalo ležet někde v šuplíká? Já jsem, já jsem eh, protože já jsem měla tu představu, že samozřejmě Česká republika se musela připravovat, že jo, takže bylo v jejím zájmu zjistit e jaké má ty mezery v té legislativě. Jasně. Ale ona to potřebovala vědět taky Evropská komise, samozřejmě ona taky, jak jste se ptala, co se s tím byl, co s tím bylo dál jako komise i který ty projekty financovala, protože potřebovala vědět, kde ty členské státy, teda budoucí členské státy, v té době ještě ne členské státy, kde ty státy jsou, jak to v tom jejich právo v jednotlivých oblastech, že jo. Samozřejmě to nebylo tom jenom životního prostředí, ale u nás toleto financovala komise DG Environment, které to potřebovalo pro další jednání, takže to bylo No, to bylo to bylo takhle zastřešené. Vy jste učila na právnické fakultě a tam, pokud se nemýlím, jste byla u vzniku katedry eh práva životního prostředí. Je to tak? Ano. Ano. No

a řekla byste, jak to probíhalo ten to zakládání?

No, to bylo dost jednoduchý. To bylo taky v těch revolučních letech, tuším rok 91 nebo 92. Eh, ono se tam to právo životního prostě částečně už přednášelo, to bylo v rámci katedry zemědělsko družstevního a životního a my jsme z toho udělali vysloveně katedru práva životního prostředí a no a začaly se normálně přednášky, začalo se učit e environmentální politika, neboli ekopolitika jsme tomu říkali, začalo se učit právo životního prostředí. No a já jsem tam pak založila, tedy to byl snad velitelny předmět, evropské právo a politika životního prostředí a to tam je do dneška.

S kým jste to tedy zakládali? Eh, pan Mezřický, já a zůstali tam členové katedry, kteří tam v té době byli, což byl pan docent Drobník, pan doktor Damohorský a pak se tam postupně nabalovali další. Ale my jsme byli takoví čtyři hlavní, kteří tam byli tenkrát v té době. A u toho mě napadá, vy jste říkala, že jste hodně spolupracovali s panem docentem Mezřickým. On teda už bohužel zemřel, takže se ho nemůžeme zeptat na ty jeho paměti, ale řekla byste v krátkosti nějak třeba jaká byla jeho role nebo co on dělal? No, tak pokud jde o od začátku, tak když teda pomínu ekologickou sekci, to už jsem říkala, že my jsme byli taková svatá trojka, která to založila. to ministerstvo na základě ekologické sekce, ale eh on byl potom eh šéfem katedry práva životního prostředí, byl jedním z nástří zakladatelou Ústavu pro ekopolitiku. Eh byl takovým hodně, on přicházel s dost nápady, kterými jsme pak prováděli často, ne? On byl opravdu i v tý i v tý i v té ekologické sekci. měl výborné nápady,

kteře potom se realizovaly a musím říct, že dost dost úspěšně, takže to byla docela docela jeho role i i v tom ústavu pro živ i v tom ústavu pro ekopolitiku. A v podstatě on přišel i s tou ekopolitikou jako předmětem na fakultě právnické a eh začal se tam začal se přednášet předmět, ne, v rámci práva životního prostředí se začaly dělat taky přednášky o prosazování nebo vynuocování práva životního prostředí, kde jsme využívali systém, který tenkrát e byl velice dobře propracovaný ve Spojených státech, kde Federální agentura pro životní prostředí eh nás zvala na různé semináře, byli jsme s nimi v kontaktu a oni měli výborný systém teda prosazování práva životního prostředí, na který já si myslím, že na něj potom navazovala i dost komise na spoustu Evropská komise teda, eh, že pouz i lidé z Evropské komise z DC Environment jezdívali na tyhle ty semináře a takže si myslím, že to bylo takové docela propojené. No a my jsme to přednášeli na fakultě. A eh jaký měli teda ten systém? Ten systém byl zajímavý v tom, že nebyl zaměřený jenom na e dejme tomu sankcionování, když se něco nesplní. Ten systém byl zaměřený na to, že se musí začínat v podstatě už v době, kdy se př kdy se připravují právní předpisy, kdy se začíná uvažovat, že nějaké otázky se musejí musej pokrýt po právní stránce. To znamená, že se muselo zjistit, že je potřeba to udělat a asi jakým způsobem by ta právní úprava měla být. Musely se musely se eh dát dohromady požadavky v tom ty právní požadavky do těch právních předpisů a to tak, aby byly uskutečnitelné, realizovatelné, aby to nebyly nějaké vidiny, který prostě nikdo nemůže zrealizovat. Takže už v tom už v téhle době eh ty Američani spolu dělali ty návrhy právních předpisů nedělal jenom ten orgán, který měl ten úkol to dělat, ale spolupracoval na tom s dalšími těmi stakeholdery, jak už jsme o tom mluvili, aby ten předpis byl realizovatelný, což na tom bylo vlastně to zajímavý. Říkalo se tomu compliance promotion, neboli podpora schody, asi pravděpodobně by se to mělo jmenovat česky. No a ten pak už teda následoval, že jo, pak už následovala přímo na zpracování návrhů toho právního předpise a pak ten legislativní proces. No a pak oni zdůrazňovali v té době hrozně moc neustálou spolupráci se všemi, eh, kterých se to právo životního prostředí týká. To znamená nejenom vydat předpis a konec a nezajímá nás to, vy si dělejte, co chcete s tím, ale spolupráce i s těmi, kterým ty, kterým to právo ukládalo nějaké úkoly. To znamená připravovat je na to, že ty úkoly budou mít, že ty požadavky tady jsou, jakým způsobem to udělat, jaké problémy mají a tím pádem i do určité míry předcházet tomu, že aby se nebylo moc porušení těch právních předpisů. No a pak byly sankce, samozřejmě, že byly sankce, že jo, ale my jsme to brali prostě nám se líbilo právě to, že to bylo od toho začátku, kdy se všichni měli na to na to, co přijde připravovat a aby to bylo reálný vůbec. A oni to tedy vedli na té federální úrovni. Oni měli ten systém vypracovaný na federální úrovni, ale měly to všechny státy. Ta americká EPA neboli Environmental Protection Agency je na úrovni nejenom federální, ale i členských, ne členských, ale i států, jednotlivých amerických. Když takhle teda chápu, že byli všichni u jednoho stolu a bavili se o tom, jak vyřešit nějaký environmentální problém, tak nemohlo pak docházet k tomu, že ta legislativa byla příliš slabá, protože se řeklo, že to je myslím, že se to podařilo udržet a že tam bylo hlavně důraz na to, aby se o tom vědělo prostě, jo, že to nebylo, že by to bylo ovlivňovaný, ale spíš aby byly teda informovaný, co se bude dít. Ano. Vy jste říkala, že jste se tady tím americkým modelem chtěli inspirovat. Tak jak jste se chtěli inspirovat? My jsme to přednášeli, protože jsme si mysleli, že prostě pro ty studenty,

kteří jednou eventuálně budou o to mít zájem a budou mít zájem dělat třeba i v obcích nebo na v městech, na krajích a podobně, takže by ty poznatky pak mohly uhádnět do praxe. My jsme na to neměli potom vliv žádnéj velkej samozřejmě, ale fakt je, že i v rámci těch lokálních agent jsme tak nějak trochu to směřovali k tomu, k tý spolupráci v rámci té obce, v rámci toho města, aby na tom všichni, aby do toho byli všichni zahrnutí. To jako s tím i do do určité míry souvisí, že jo. Jasně.

I když ty lokální agendy byly samozřejmě širší, to nebylo právo, že jo, jenom to byla prostě ochrana životního prostředí jako taková. Vy jste říkala, že máte pocit, že tenhle ten americký model se promítl i do Evropské komise. Máte na mysl něco konkrétního? Je to trochu spekulace.

Já si myslím, že jsem možná promítl do té přípravy těch předpisů.

Ona se totiž ta příprava i dělá těch jednotlivých směrnic a nařízení dělala a dělá tak, že se to probírá s těmi budoucími

o povinnými subjekty, že se to dává připomínkovat. Dělají se, dělají se čímde, pokud, pokud si vzpomínám, tak se dělají takové neformální diskuse s těmi lidmi, s těmi zástupci většinou v podniku, že jo, ale i maj k tomu měli k tomu přístup nevládní organizace a tak. Takže myslím si, že v tomhle asi jo.

V té přípravě myslím si, že jo. Ale říkám, to je spíš

opravdu spíš spekulace. Jenom vycházím z toho, že zástupci toho DG na těch na těch jednáních byli a i se toho aktivně účastnili různými připomínkami a tak.

Takže a máte pocit, že se to nějak třeba

objevuje v českém právu nebo v českém přístupu?

Nemyslím si to. Vy jste mi ještě předtím, než jsme se

sešli tady, říkala, že do zákona o velké privatizaci se dostalo odstraňování

ekologických zátěží. Eh, tak jak to s tím bylo? No, na to

jsme zapomněli a to je bylo docela důležité. Ten zákon se připravoval,

myslím, v roce nějak 91, jestli se nemýlím. A my jsme samozřejmě naše

trojka, my jsme věděli, že by se nějakým způsobem do té do té privatizace mělo dostat zhodnocení toho, v jakém stavu ty privatizované objekty jsou.

E, bylo jasné, že spousta jich je znečištěná různými vysoce toxickými

látkami, půda pod nima a tak dále. Takže jsme chtěli, aby do toho zákona o velké privatizaci se dostalo ustanovení, že o tom, že o odpovědnosti za ty minulé

škody, kdo za to bude odpovědný, jak za to bude odpovědný. No a vymysleli jsme

teda s panem doktorem Mezickým nějaké asi dva tři paragrafy

a podařilo se nám je prostřednictvím dvou poslanců ODS na poslední chvíli do

toho zákona dostat. Bylo to myslím dost proti vůli pana Klauze, který z toho

nebyl šťastnej zrovna, ale dostali jsme to tam.

A kdo byli ti posuncici? Byl to pan Gandalovič a pan Humla.

Byli výborný. A proč se to nelíbilo panu Klausovi?

No, protože to byla překážka, že jo. To se muselo dělat hodnocení do to

udělat hodnocení nějakých těch minulých škod něco stojí, že jo. E, komplikuje to

ten proces, komplikuje. Mohlo to komplikovat převod do soukromých rukou,

protože jako potom sanovat ty škody, to nebyla levná věc. A já si troufám říct,

že spousta jich do dneška vyčištěná nebyla. Jednou z těch jednou z těch

problematických míst, jedním z těch problematických míst

je Diamo, že to známá věc. Ted' se o tom znova psalo v novinách našich. Takže to

byly něk některé byly drobné věci, které se daly čistit možná i poměrně ne levně,

ale že to šlo udělat, ale mnoha z nich byly takovéhle některé skládky toxické,

o kterých se říkalo, že to je vřet na těle Evropy a podobně.

No tak to byla jedna to byla jedna věc, která se teda opravdu povedla

a bylo to tedy tak, že došlo k tomu, eh, že se to nějak zhodnotilo a zároveň se

mělo rovnou rozhodnout, kdo za to bude zodpovědný, kdo to zaplo, no, to se mělo dělat v rámci toho procesu, čili ještě než se to převedlo, tak jsem měla udělat tu analýzu, jak to tam vypadá, to zhodnocení, jak to tam vypadá a počítala se s tím, že to bude platit stát tedy?

Mm. To mělo. Počkejte, jak ono to vlastně bylo? Já už si teďko nevzpomínám, kdo za to měl být odpovědný, ale asi za to měl být odpovědný ten znečišťovatel. V rámci principu znečišťovatel platí. Ale už bych se musela podívat do toho zákona, jak to

A eh byly nějaké příklady, kdy se to třeba podařilo u některých podniků nebo už Já jsem to potom nesledovala, ale ještě

k tomu musím říct, musím být trochu skromná. Eh, my jsme na tomhleto pracovali nejenom pan Mezříčský a já, to bysme nedali dohromady, protože my jsme prostě s tím zkušenosti žádné neměli. My jsme měli na ministerstvu životního prostředí asi dva, možná i tři experty ze Spojených států právě z té agentury pro životní prostředí, kteří nám s tím pomáhali. Jedno byla právnička, která dělala v nějaké advokátní kanceláři, která se těmhle otázkám věnovala a ty nám s tím pomáhaly a na základě spolupráce s nima jsme dali dohromady ty ustanovení. To bylo fajn. To bylo výborné.

Takže to taky trochu vycházelo z toho amerického prá.

A vy jste eh říkala, že jste připravovali v ekologické sekci eh nějakou úpravu zákonů nebo jaké by mohly vznikat orgány.

Ano, správně. A to jste taky eh se nějak inspirovali v

zahraničí? To jsme se inspirovali částe do určité míry v zahraničí a do určité míry jsme k tomu došli vlastními hlavami,

protože jsme věděli nebo viděli jsme, že to životní prostředí, že to právo životního prostředí je hrozně složkové a ono je takové do dneška. Ono je evropské právo taky takhle složkové. Takže u nás speciálně ty jednotlivé předpisy, to už jsem si myslím se o to o tom zmiňovala, na sebe fakt nenavazovaly, byly vydané v různých obdobích a a někde se to překrývalo, někde se to nedokrývalo.

Takže jsme chtěli vydat něco jako kodex, jestli to tak můžu nazvat, nebo zákon o životním prostředí. Dost jsme si brali příklad. Tenkrát byl připravený komplet zákon německý, na kterém dělal tenkrát velice známý německý odborník pan profesor jehožmenu, už si taky nepamatuju.

E, ten s námi spolupracoval dost na tom a eh taky Holanďani s náma spolupracovali. Měli jsme jednoho kolegu z Británie, který se podílel na přípravě britského zákona o životním prostředí. No a v rámci ústavu jsme teda měli velký projekt, který financovala holandská vláda.

Dělali jsme to pro ministerstvo životního prostředí a měl to být zákon o životním prostředí, který měl mít obecnou část, ve které by byly takové ty obecné věci. nejenom jenom nejenom principy, které byly v té 17, ale byl tam i základ těch institucí, jejich kompetencí, byla tam EA taky a takové ty další návaznosti na na předpisy průřezové, které se netýkaly životního prostředí. No a pak tam byly ty jednotlivé složky, samozřejmě to byla ta zvláštní část. No a na tom jsme dělali, já nevím, asi dva roky a no bohužel to pak dokonce to bylo i ve stádu, že to bylo rozeslané do připomínkového řízení ten návrh. Eh, ale bohužel to pak skončilo, protože ono ani ministerstvo životního prostředí už o to nemělo zájem. tehdejší náměstek, se kterým jsem pak dělala, když jsem se znova vrátila na ministerstvo životního prostředí, eh, Dusík, ten to velice podporoval, ale nějak jsme byli osamocení.

A v čem byly ty problémy? Lidi na ministerstvu životního prostředí to viděli jako něco, no člověk nemá rád někdy nové věci, že jo. Tam bylo potřeba eh dost přestavět ten systém ochrany životního prostředí, aby ty procesy byly

vzájem různě vzájemně provázané. Hodně jsme se zasekli na na posuzování vlivu na životní prostředí. My jsme chtěli, aby to posuzování vlivu na životní prostředí bylo začleněno do těch schvalovacích procesů, aby to nebyl proces další navíc, což jsme říkali, že je to nástroj proti nám samotným, že se říká, že ten ta to posuzování vlivu na životní prostředí všechno komplikuje a prodlužuje a tak dle. A taky se to taky jsme byli kvůli tomu kritizovaní. Tak jsme říkali, pojďme to za začlenit do těchhle do těch povolovacích procesů. Tak jak je to jinde. My jsme měli zmapováno, že ve v členských státech evropských to v té době a je v pořád, že to je součástí těch svalovacích procesů. To byl trochu kámen, hodně kámen úrazu. S tím nesouhlasili lidi ani na ministerstvu samotném a byl to kámen úrazu pro nevládní organizace, protože pro ně ta EA byla taková takový klíčový nástroj, na který se nabalovaly závazné závazná stanoviska čených orgánů státní správy a říkali, že jakmile to bude prostě v tom, tak prostě síla toho posuzování životního prostředí půjde dolů. Nikdo na to nebude brát ohled a tak dále. Takže to byl jeden z důvodů, proč to klechlo. My jsme navrhovali taky vznik státní agentury ochrany přírody, která eh ochrany životního prostředí, která by byla něco jako ta americká epa, která by byla trochu oddělená, byla by samostatnější, měla by dost silné kompetence, eh to taky neprašlo. Takže to bylo to byly takovýř, dalo bych se říct, takové novinky, které jsme chtěli zavádět a byly dost podstatné teda. No, takže a takže to ne nešlo, nevyšlo. Eh, ono to ono to bylo dost obtížný takovej zákon napsat. Hm hm. Prostě to nevyšlo. My jsme tomu věnovali dost úsilí a dost času, dost peněz, dost to stálo. Měli jsme kontakty s domluvené holandskou vládou, Holanďany dva, kteří nám s tím pomáhali. Nevyšlo. A psali jste to teda s panem Mezřickým? Ne, my to byla skupina právníků. To jsme byli my dva plus eh paní paní doktorka Adamová, doktor Damahorský, doktor docent, eh, už jsem o něm mluvila, docent Drobník a ještě další právníci. Dělal na tom doktor Mareček, kterj byl specialista na stavební právo. Pak na tom nám s tím pomáhali lidi z terplánu, lidi z ministerstva pro místní rozvoj, specialisti na územní plánování. s náma kupodivu spolupracovali docela rádi na tom provázání i s územním plánováním a se stavebním řízením. To to byla docela velká skupina. Měli jsme na to lidi i odborníky, který nebyli ani z ministerstva, ani od nás, ani z fakulty, kteří se prostě zabejvali třeba odpadam, odpady a a tak dále. Takže to byla poměrně velká skupina. Hm. A vy jste říkala, že ten takovýhle zákon má teda Británie a i to Holandsko. Holandsko myslím, že takový zákon připravovalo, ale nemá. Já nevím, teď už já už to teďko nesleduju, eh, ve kterých státech tydlety zákony jsou. Víím, že víím, že ho připravovali v Polsku a myslím, že ho tam i mají. Mhm. Ale jestli teda tomu dobře rozumím, tak se jednalo o snahu to právo životního prostředí nějak dát dohromady, celkově uchopit a dát tomu nějaký rámec, aby to bylo trochu koordinovaný, aby to mělo nějaký společný, taky aby to bylo provázaný jednotlivé ty složky, že oni spolu souvisí, jo, voda souvisí s půdou a půda souvisí s vodou a s vzduším a tak dále, takže my jsme chtěli, aby to mělo tenhleten základ, no. nepodařilo se. Eh, vy jste tedy říkala, že jste se snažili připravovat zákon o životním prostředí a eh v čem to bylo jiné než ty zákony, které už existovaly? Existoval třeba zákon o ochraně přírody, zákon 114. Tak v čem ještě se to vlastně lišilo? No, lišilo. Ono to ono ty zákony dílčí měly být součástí, ne? Ty zákony by nebyly součástí zákona, ale celá ta právní úprava by byla v tom jednom zákoně.

Jedna z námitek, která měla smysl. A a víme to, že prostě takovýhle problém je u takovýchhle komplexních horizontálních předpisů, je, že když se chce novelizovat nebo když se chce dodávat nějaká právní úprava, takže se ten celý zákon musí otevírat a to může být nebezpečné občas, protože ta ten ta ochrana potom by se dala snížit na základě různých lobistických snah a podobně. Tak to byl velice relevant, to byla velice relevantní námitka teda tohodle toho, ale u toho mě napadá, že to se dá udělat dá i i jinak, že jo. Dá dá se i u těch jednotlivých zákonů přijmout novely velmi rychle. dál samozřejmě, ale jakmile máte jeden zákon, kterej vám upravuje tohleto všechno a najednou potřebujete třeba, já nevím, upravit něco v ochraně ovzduší, třeba se vám tam objeví nové povinnosti, nebo potřebujete do toho dodat dodat ochranu klimatu, že jo. Například teď se pořád mluví o tom, že nemáme zákon o klimatu, tak se celý ten zákon musí takzvaně otevřít a tím pádem ten zákon může doznat změn i v jiných částech. prostě se řekne, no jo, a když už to otevíráme a když už se mluví o změnách, tak můžeme změnit ještě tohle, můžeme změnit ještě tamto. Takže to byla relevantní námitka. Opravdu to nebezpečí je.

Eh, dalo by se to třeba přirovnat k občanskému zákoníku?

Dalo, dalo. My jsme my jsme vycházeli z toho, že se považujeme právo životního prostředí pomalu už za samostatné odvětví práva, jako je občanský, občanské právo, trestní právo, správní právo a tak dále. A říkali jsme, že vznikem a dobou, jakou po jakou už to právo existuje, že to má samostatné instituce, speciální institut, i třeba ta odpovědnost v životním prostředí má specifika oproti normální odpovědnosti běžné civilní třeba. Jak jsme říkali, to už je tak specifické, že to zaslouží mít obor odvětví práva, zaslouží to mít speciální zákon. Takže to jo. Ano. To znamená, že to vychází i z nějaké eh teorie práva nebo logiky toho, jak je to právo postavené.

Proto taky i ta obecná část i občanských zákoníků, v občanském zákoníku taky máte obecnější a pak máte speciální závazky jednotlivé v tom v tom zákoně v tom civilním kodexu. Hm.

Tak eh to je ale připouštím, že to teda bylo hodně složitý. Já nevím, jak nakolik jsme si nevzali obrovské sousto, ale hloubé bylo, že prostě to nemělo už potom ke konci ani tu oporu na ministerstvu životního prostředí, že že ty lidi se proti tomu postavili, ne na ne úplně ty nejvyšší ministr náměstek, ty s tím souhlasili, ale a bylo to teda okolo roku 2000. No, bylo ano, protože ještě jsme to já, když jsem se vracela na to ministerstvo životního prostředí 2005 koncem roku, tak jsme ještě furt jsme o tom mluvili, jaká je to škoda, že to nebylo. No, tak to bylo začátkem roku, začátkem těch prv té první dekády. A navazovalo to nějak e na ty evropské směrnice, které se musely propisovat? Jasně, jasně. A přesto se to tedy nepodařilo prosadit.

A máte pocit, že v tom hráli roli i i třeba

ti, pro které to mohla být nějaká komplikace vyloženě jako třeba průmysl nebo nějaké zájmové skupiny, které kterých se to týká víc a a nebo ani vlastně já nevím, možná taky, možná taky možná i nechuť těch nevládek vůči tomu byla nechuť některých konkrétních odborů na ministerstvu životního prostředí nebudu jmenovat radši. Takže to bylo takové. No, já si myslím,

že to byla obava, obava z nového, obava z toho, aby se nerozrušilo něco, co už máme a co do určité míry funguje. Do určité míry jenom, že jo. Jako to znamená, mohl to být nějaký strach z toho, že by to pak nemuselo fungovat. To je vždycky, no, s něčím novým to je vždycky tak. No

my jsme už hol takovou máme takovou nátu, lidi, že máme strach z nového. Já taky mám často strach z něčeho nového. Člověk říká, bůh ví, jak to dopadne, že jo. Hm. Ale je to teda škoda, protože to byla velká snaha. Byla to velká snaha. Byla to obrovská práce. Bylo v tom hrozně peněz taky za všechny ty experty, že jo. A stalo se. Stalo se. Tak.

No, vy jste mi ještě říkala, že jste byla také u vzniku národního parku Šumava. No, tak jenom částečně.

Nebo ministerstvo bylo. No jasně, to bylo, to bylo ministerstvo a tenkrát se začátkem 90. let se pro byly dvě dvě teorie nebo dvě koncepce toho národního parku Šumava. Jedna byla širší a jedna byla užší. Menší území, větší území. A my jsme tenkrát prosazovali, aby to území bylo větší. A to taky nebylo jednoduchý, protože to si možná i vzpomínáte, boje kolem národního parku Šumava. Obce tam chtěli rozvoj a tak dále a nadávali, že prostě se nebudou moci rozvíjet. Pak přišla natura ještě ke všemu 2000. No to už vůbec byla hrůza. A no, ale my jsme tenkrát začátkem těch 90. let prosadili to, že to bude prostě větší a že je to potřeba k ochraně celého toho ekosystému. No, takže to se podařilo. A jak se to podařilo? prosed, protože obce bohužel do dneška jsou často proti vyhlášení těch velkých chráněných území. Nějak se to vyhádkalo tenkrát. Já jsem už musím asi po pátý opakovat, že ten začátek těch 90. let byl speciální. Jasně. Takže se to na té vládě podařilo.

Hm hm. Já v tom má zásluhu pan Moldan opět měli bychom si dělat čárky. kolikrát ho zmiňuju. Eh, má na tom zásluhu pan Mezický jako jeho první náměstek a samozřejmě lidí, odborníci z ministerstva, kteří dělali ochranu, ochranu přírody zejména, tak ty nám d ty dávali podklady pro tohleto, tak ty na to maj zásluhu samozřejmě obrovskou, protože my jako právník, že jo, a Moldan teda rozumí ekologii, pochopitelně velice, ale přece jenom zaměřenej na státní ochranu přírody speciálně není nebo nebyl. Hm.

Tak to se takže to bylo spoluprací, to bylo opravdu to min tomu ministerstvu se to se to podařilo a k tomu vyhlášení došlo teda ještě na začátku těch 90. let. To znamená si nepamatuju přesně ze kdy je Národní park.

90 tak nějak. No tak nějak byl vlastně druhý národní park Šuma Šuma eh Krkonošby byl první, že jo, a pak byl pak byl Šuma.

A u těch ostatních národních parků se taky ne. To už jsem byla úplně mimo.

Vy jste se taky účastnila zakládání árhuské úmoyli nebo té přípravy. Přípravy. Přípravy. Přípravy a úmluvy.

Ano. Arovská úmluva je úmlouva o přístupu k informacím o životním prostředí, o účasti veřejnosti v rozhodovacích řízeních týkajících se životního prostředí a o přístupu k právní ochraně. Zase v životním prostředí. Jsou to takový tři pilíře. A já jsem přímo tu úmluvu ne přímo na té úmluvě nedělala na tom definitivním textu. Já jsem se účastnila nějakých přípravných prací už někdy na začátku 90. let, kdy se začlo uvažovat o eh právu na informace a o subjektivitě životního prostředí, o takovýchhle věcech. No a postupně s těhle prací pak začalo začal vznikat návrh té úmluvy samotné. No a úmluva byla přijata v tom Arhusu v roce 98, tuším, jestli se nemýlím. Možná se mýlím. No a já jsem potom byla za Českou republiku jmenovaná členkou toho úplně prvního výboru, eh, ktorej se jmenuje anglicky compliance committee. Já nevím, jak se to překládá do češtiny výbor. Já nevím, jak se to překládá do češtiny. Vlastně ne volám taky nevím. No, čili první

compliance comite, který eh jehož úkolem je vlastně sledovat to, nakolik se ta ruská úmluva plní. A ruská úmluva má jedno specifikum oproti ostatním úmluvám, které existují v tom životním prostředí. To spočívá v tom, že dává veřejnosti možnost eh oslat tomu výboru, tomu

compliance commite stížnost v případě, že členský stát eh té úmluvy, teda strana té úmluvy, pardon, já neměla bych říkat členský stát, strana té úmluvy, čili ten stát porušuje své povinnosti v těchto třech pilířích.

No a první pravidla toho, jak vůbec se tohleto má dělat, jak se má postupovat, v jakých případech, kdo má všechno na tohleto právo, tak to se zpracovávalo na těch prvních zasedáních toho compliance committee, čili my jsme vytvářeli takového prvního, dalo by se říci, procesní pravidla. To bylo strašně zajímavý, protože jako samozřejmě se se různě to dohadovalo, že jo. A takže ta první procesní pravidla vznikla, byla rozhodnutá, dohodnutá a začaly chodit první případy. V současné době těch případů je strašně moc. Pokud, já vím, když se někdo podívá na webovou stránku OSN těchto téhle a ruské omluvy, tak těch případů je strašně moc. Česká republika jich tam taky x měla.

Já jsem potom odešla. Myslím, že nejvíc těch asi nejvíc těch případů porušování bude to možná ta vlastně možná ze všech těch třech pilířů asi, ale právo na informace a účast účast na rozhodování, já bych řekla.

No a já jsem pak odešla, protože jsem odejít musela, pať jsem přešla na ministerstvo životního prostředí, tak už jsem tam pak za nevládky být nemohla. A pak pak myslím, že za Českou republiku tam nějakou dobu byl pan Pavel Černý a pak už nevím. Tak to je

Ale to bylo opravdu velice zajímavá část mé profesní kariéry, protože to bylo to bylo hrozně fajn. Tam byli zástupci nevládek

z řady členskejch i nečlenskejch zemích. Tam byla Ukrajina, Gruzie, eh čili experti, který kteří se zabývali právem životního prostředí. To to bylo hrozně zajímavý. Hm. A vy jste se zabývala právem veřejnosti na informace i v České republice

v rámci třeba těch 90. let. No, my jsme to potom se snažili začlenit do toho případného kodexu, ale jinak vlastně ani ne. Jinak vlastně ani já nevím, jestli se o tom vůbec vedly nějaké diskuse v těch v těch 90. letech. Pokud ano, tak to šlo mimo mě a vlastně ne. Nevím.

My jsme to prosazovali samozřejmě, když jsme dělali nějaké ty projekty na ústav ústavu pro ekopolitiku, tak jsme prosazovali nezbytn účasti veřejnosti ve všem možném v těch různých diskusích a řízeních a tak dále, ale výslovně, pokud si vzpomínám, jsme se tomu takhle nevěnovali.

Já jsem pochopila z toho, co jste mi říkala i tak co se o tom různě, jak se o tom mluví, že v té době hodně běžily různé spolupráce třeba s univerzitami eh nebo s těmi nevládními organizacemi nebo eh s ministerstvy.

Eh, napadají vás nějaká specifika, nějaké specifické spolupráce, které třeba tehdy, no,

ještě běžely a dneska už třeba neběží nebo naopak se udržely do dneška?

Pokud No, my jsme spolupracovali a myslím si, že nevládky vůbec spolupracovaly s ministerstvem životního prostředí a myslím, že v té době i ministerstvo i financovalo různé projekty nevládních organizací.

spoluprac můj ústav teda konkrétně spolupracoval s

brněnskou katedrou práva životního prostředí. Tam to ta spolupráce byla bezvadná, protože my jsme samozřejmě co by dva nebo tři právníci v Praze na spoustu těch věcí nestačili, tak to jsme dělali s nima. Eh, spolupracovali jsme s těmi obcemi na konkrétních projektech. To nevím, jestli jste měla zrovna tohleto na mysli. Eh, spolupracovali jsme s ministerstvem pro místní rozvoj

konkrétně. No a v rámci těch environmentálních organizací s jednotlivými lidmi z nevládek, třeba z dětí země nebo s aktivisty, tak ta spolupráce na konkrétní individuální úrovni na těch projektech, ta celkem probíhala. Hm.

A v těch 90. letech bohužel naopak teda už začaly takové útoky na ochranu životního prostředí i z těch nejvyšších úrovní politiky.

Eh, vnímala vy jste to nějak taky jste v té době vlastně byla v nevládní organizaci nebo účastníka jste se nějaké debaty okolo toho, která třeba probíhala? Tak ty útoky samozřejmě probíhaly ty probíhaly vždycky probíhat budou. Eh, to bylo jediné jedinou formou, že jsme na ty akce zvali zvali některý politiky, že jsme třeba jsme měli měli jsme dvakrát semináře diskuse s panem Zemanem oficiální.

Přišel, přišel, přišel pan Zeman přišel a nebylo to úplně nezajímavé teda, ale on tak úplně velký přítel ochrany životního prostředí nebyl, ale bylo zajímavé s ním diskutovat, protože on rozhodně nebyl hloupý teda. byl vzdělaný člověk. Takže takovéhle diskuse byly a eh vím, že jsme třeba se se snažili psát do nějakých novin články v případě, že byly nějaké problémy, tak jsme se vymezovali, jak se teď říká, nebo jsme na to nějakým způsobem reagovali nebo se uspořádala diskuse v rámci ústavu nebo něco takového. To už mi i vypadlo z konkrétní věci z hlavy, protože těch ty útoky byly, že jo, a když jakmile se na něčem pracovalo, tak jsme se s tím setkávali běžně.

Oni jsou i teď ty ty útoky. A eh jak to vnímáte?

Přijde vám to podobné třeba jako tehdy nebo?

Mně to přijde podobné. Já občas mám takový, po co jsem vám možná říkala, když jsme se připravovali na tuhle diskuzi, občas mám pocit, že už prostě se tím životním prostředím nechci zabývat, protože opakujeme neustále stejné argumenty a proti nám padají neustále stejné argumenty.

Takže mně to občas si říkám, ježišmarja, to snad vůbec ne. Ale se sem samozřejmě zas čtu věci k životnímu prostředí a zase o tom uvažuji. No i když teď už tak nějak eh v důchodu. Vy jste eh říkala, že jste tedy od 90.

let chtěla pracovat eh v Evropské komisi a nakonec se vám to podařilo. Tak eh jak to jak to probíhalo? Jak jste se tam tedy dostala a co jste tam vlastně dělala? Já jsem

teda rozhodla v těch 90. rychle. Takže teda půjdu do komise.

Já jsem jinak ve svém životě vlastně o žádnou svou zaměstnání nějak neusilovala, ale tu komisi, to jsem teda opravdu chtěla. Takže já jsem se přihlásila hned po vstupu jsem se přihlásila na místo hlavního a politického poradce na DG Environment.

Prošla jsem celým tím procesem. No a když už jsem byla úplně na konci a měla jsem za sebou i pohovor s komisařem tehdejší, tak jsem čekala, čekala, asi dva měsíce poté mi přišla z komise zpráva, že celé řízení výběrové bylo zrušeno a že nashledano, aniž by mi sdělili jakékoliv důvody.

Tak jsem říkala, že ne, teda, že půjdu za ombudsmanem a že prostě si budu stěžovat a že komisi už nechci nikdy ani vidět. Ale moje americká kamarádka mi tenkrát řekla, abych neblbla, abych to řekla teda takhle. a říkala, hele, jestli se někdy do té komise chceš dostat, tak rozhodně nepodávej stížnost kombucsmánovi. Takže jsem stížnost nepodala

a asi po roce ani ne snad ona mi říká: „Hele, je tam otevřený místo na právní službě na šéfa na ředitele jednoho asi ze 13 týmů na právní službě, jdi do toho.“ Já jsem říkala: „Já nechci dělat právní službu, já chci dělat životní prostředí, já nic jiného nechci.“

No, její rozumný argument byl, jakmile jednou budeš v komisi, tak to bude dobrý a můžeš se vždycky přesunout někam jinam. No, takže takhle jsem se dostala do komise. To znamená, dělali jste, udělala jsem výběrko, normální výběrové řízení, sakupu, prásk, se vším všude až do konce, včetně pohovoru s panem Barozem, což byly hrozné nervy, ale pan Barozo byl hrozně milý, takže co si vzpomíná, jsem přišla do té jeho pracovny a on tam měl malý stoleček a na stolečku měl knihu fotografií Tona Stana, což je fotograf slovenský.

No a začal si se mnou o tom povídat, že jako to je jako znáš toho fotografa tole? Já říkám: "Jo, znám." My jsme si nakonec vůbec nepovídali o vo o právu a o ničem. A tak jsme si povídali tak obecně. Ono šlo vo to asi, aby komisař posoudil, jestli ten člověk mu přijde dobrý, nedobrý. Já nevím, asi jsem mu přišla dobrá. Ale v jednom momentě se mě zeptal, jestli znám někoho na právní službě a předpokládal, že řeknu: "Já znám toho a toho a toho." Já jsem řikala: „Neznám.

Nicméně podařilo se. Takže jsem 1. května 2007 jsem nastoupila na právní službu a myslela jsem si, že prostě jo, že jsem že jsem dobrá, že o tom evropském právu něco vím a že vím něco i o té komisi. Zjistila jsem, že to ani o jednom nevím vůbec nic.

Ten tým, který jsem vedla, byl v té době největší tým na právní službě. 25 lidí. právníků asi 21 a zbytek sekretářky a ten tým má na starosti teda nejenom životní prostředí, ale taky energetiku a vnitřní trh, což je obrovská obrovský balík teda předpisů. Já jsem se pak dodatečně dozvěděla, že všichni ostatní ředitelé se tak uchávali a říkali si: "No to jsme zvědaví, kdo tenhle tým dostane. To jsme zvědaví, co ta holčička s tím udělá."

No, přežila jsem a byla to hrozně zajímavá práce těch 13 let.

Hm. Opravdu, opravdu to bylo strašně

zajímavý. Sice jsem uvažovala jednu dobu, že se přesunu na životní prostředí, na to DG Environment, jenže to bylo v době Junkerovy komise, eh, a Junkr zrovna velkej zájem o životní prostředí neměl, takže já jsem usoudila, že by mě to hrozně štvalo a že bych byla z toho asi dost otrávená, tak jsem si řekla, že radši zůstanu na tý právní službě.

A co vlastně ta právní služba dělá? No, právní služba je o právní služby se tady v tomto státě toho moc neví, ale on je to v podstatě hrozně důležitý, důležitá součást, složka komise. Eh, právní služba je takový, dalo by se říct, advokát Evropského práva, Evropské komise, protože má takové dva takové dvě hlavní role. Jednak je advokát. Jedině komise může zastupovat komise eh komisedině právní služba může zastupovat komisi u evrop u evropských soudů, jak u tribunálu, tak u Evropského soudního dvora. To znamená, že v případech ať neporušení, nedodržení nějakých právních předpisů nebo když přijdou nějaké předběžné otázky, tak to má na starosti právní služba. A ten druhý, ten druhý úkol je vyjadřovat se, připomínkovat všechno, co z komise vychází, což znamená nejenom právní př návrhy právních předpisů, ale všechna ta sdělení a vyjádření a já nevím, různé materiály musí projít, povinně musí projít rukama právní služby a generální ředitel právní služby se účastní všech zasedání komise každotýdenních a může se vyjadřovat ke všemu už při jedna před při před těch zasedáních to je z hlediska soulladu se smlouvou a vůbec provázaností, celkově provázaností práva evropského.

To znamená, jestli tomu dobře rozumím, tak eh ty jednotlivé

části eh komise vytváří dejme tomu, směrnice

a právní služba je kontroluje, jestli jsou

v podstatě ten proces vypadá tak, že vznikne na základě spolupráce expertů,

jak vnějších, tak vnitřních v komisi vznikne nějaký návrh právní předpisu, nějaký návrh právního předpisu a ten se dává dohromady.

Eh dělá se k tomu dvě fáze jsou myslím pořád ještě připomínkového řízení, to co je u nás mezi resort. Tak to se dělá a v každý tý v každé té fázi se vyjadřuje právní služba. ta právní služba dost intenzivně spolupracuje s tím příslušným generálním ředitelstvím na tom právním předpisu, protože úkolem právní služby není posuzovat samotnou politiku věcně ten návrh, ale úkolem právní služby je zajistit, aby to odpovídalo jednak, aby teda to bylo jednak v souladu s se smlouvou, aby to bylo v souladu se zásadou subsidiarity. To znamená, aby se aby se Evropská unie nehrnula do něčeho, co má upravovat členský stát nebo mají upravovat členské státy a aby to bylo, aby ty předpisy měly náležitou podobu, aby to nebylo každý pesá, čili i i z hlediska nejenom toho věcně právního, dalo by se říct, ale i z hlediska formálního, aby ty předpisy měly tu podobu, který kterou právní předpisy vlastně mají mít, aby tam byla preambula text, aby se používaly jednotné jednotné výrazy právní, čili toleto všechno právní služba kontroluje. A když třeba přijde nějaká stížnost k Evropské komisi, tomu se taky věnuje právě.

No jasně, to jde na komisi, dostává to do ruky ten příslušný věcný eh věcné generální ředitelství, to znamená buď životní prostředí nebo já nevím generální ředitelství pro energetiku. prostě jednotlivé, pokud se podle té věcné podle toho věcné zaměření té stížnosti. No a ta ten generální to generální ředitelství k tomu vypracovává nějaké podklady. No a to potom e předtím, než se zpracovává e formální dopis pro ten členský stát, tak to jde na právní službu, která posuzuje, jestli to teda opravdu má ty náležitosti, který ten formální dopis má mít. A zase potom na základě toho se členský stát zase vyjadřuje, protože členský stát to vidí jinak. Ten vidí, že má všechno v pořádku samozřejmě. Takže ten proces, zase se to vrací na generální ředitelství a s příslušnými to to je to to trvá roky tydlety kauzy a zase to potom se vrací na právní službu a pak se pak se dává pak právní služba zpracovává takzvané recent opinion zdůvodněné stanovisko, myslím do češtiny se to překládá, eh, které zase jde členskému státu. No a pokud pokud komise není spokojená s tím, co členský stát vyprodukoval jako důvody, proč to je tak a tak, tak právní služba vypracováváš hlob

No a to už to už dělá jenom právní služba, která jste mluvila, to je infringement. No, to je infringement za třeba když to přijde na tu komisi, tak to je infringement. ten má ty fáze, to je ten formální dopis, to upozornění, pak je to ten to zdůvodněný stanovisko a pak v případě, že prostě nic, tak je to žaloba. V případě, že vydá soud rozhodnutí, že teda opravdu ten členský stát porušil svoje povinnosti daný evropským právem, tak má na to členský stát nějakou lhutu a když ani tehdy eh ne ne se není v souladu s tím evropským právem, tak se to vrací komisi, která potom navrhuje eh další postup, což jsou sankce. A to zase dělá právní služba. a právní služba se potom s tím vrací znovu k soudu, který musí rozhodnout, jestli tam opravdu jak to je a musí rozhodnout i o sankcích. Rozhoduje i o sankcích teda taky.

No a podobně tomu v tý u tý předbě u té předběžné otázky, protože předběžnou otázku má podávat členský stát, má položit členský stát eh soudu evropskému v případě, že řeší nějaký nějakou otázku, která je řešena evropským právem. Takže to je předběh. Nechci zabíhat do právních detailů. To nemá to nemá cenu. Jasně.

Takže to všechno právní služba dělá. Eh, v té době, kdy vy jste byla v právní službě, tak eh řešily se tam i nějaké české otázky a stížnosti?

České otázky se řeší furt. Já jsem měla, já jsem měla na stole, což mě dost štvalo. Já jsem se dost zabývala i na ministerstvu životního prostředí a díky tomu, že jsme dělali na tom zákoně, na tom kodexu, tak jsem dost pozornosti věnovala územnímu plánování, stavebnímu řádu. Já jsem na to vlastně psala i diplomku a disertaci v dávných letech, takže jsem musím říct, že jsem to jako trochu i uměla. No a teďko se najednou dostalo na na dění environment plus na právní službu problém posuzování vlivu na životní prostředí a že to není v souladu s evropskými směrnici. No nebylo, samozřejmě, že nebylo. Jenže se to nějak zametlo pod koberec i na tom i na té komisi, což mě hrozně štvalo. Tenkrát byla hrozně spousta tam šlo, tam šlo hodně o problémy. eh stanovisek, posuzování stanovisek EA, která byla vydána někdy na začátku 90. let, situace se změnila a co s tím? protože ta situace už vůbec nepodpovídala tomu stavu, na kterou bylo vydáno to stanovisko. A to byly to byly starý velký projekty, ke kterým byla stará i já a ta právní úprava už neodpovídala těm směrnicím, protože ty byly také od té doby dvakrát novelizované, jestli se nemýlím. Takže Česká republika to chtěla uhrát na nějaký dodatečný a doplňují doplnění e místo aby prostě se řekl to prostě takhle nejde ty projekty dál dělat. No a lidově řečeno se to nějak ukecalo ze strany České republiky, což já jsem byla z toho hrozně otrávená tenkrát. No, ale podepsal to pan Junker a to tak bylo. Bylo to asi devět nebo 10 takovýchle projektů problematických s tou starou Eou. Víte ně,

já už si, já už si nepamatuju, ale to byly to takový větší projekty typu nějakých dálničních nebo něčeho takového.

A ne, nepodařilo se nám tenkrát za právní službu vůbec prosadit, aby aby se s tím něco dělalo, aby to komise odmítla, aby šla aby šla k soudu. E a nějaký další třeba příklad, nebo tam nějak funguje, že vy se třeba musíte vyloučit, nebo naopak se tomu můžete věnovat přest toho členského státu? Jo, klidně. No, jasně. Tam byly potom zajímavý případy, byly z ochrany přírody. To jsme nebyli my, to byly polský případy. Tam byla Valověž Valověža, Bělověžskej národní park. To bylo už, když jsem nastoupila na komisi do právní služby, tak se to řešilo. Tam komise vyhrála ně tam prostě se něco mělo stavět. Pak další případ Bělověží byl později, to už bylo někdy v 2000, já nevím, 5 6 i později zase Polsko, zase bělověžskej prales, kde se teda kácelo, kde se kácet nemělo. Na to jsme měli několik sezení v rámci na Evropském soudním dvě dvoře, kde byl přítomný polský ministr životního prostředí, který odůvodňoval, že se kácet musí, protože tam je kůrovec. Takže to je nám tak trošku blízké, že? Protože atšumava a podobně. Takže no, takže to jsme to jsme řešili a tam se nám docela spousta věcí povedla jako právní službě a generálnímu ředitelství životního prostředí. Tam jsme prosadili nějaké docela i pokroková řešení z hlediska evropského práva, tak to bylo docela fajn. A byla taková dobrá historka byla, že pan polský ministr životního prostředí jednak s sebou měl na podporu svých tvrzení spoustu nevládních organizací, ne těch environmentálních, ale jiných, eh, který nám téměř bránili v odchodu ze soudní síně, takže oni nás museli vést potom někdy okraje postranními dveřmi, ale kromě toho pan ministr si s sebou přinesl na to zasedání do Lucemburku si přinesl lahev velkou, ve které byla kůra a v ní byl ten kurovec, takže to tam dal kolovat, aby soudci viděli, jak to teda vypadá ten kurovec. To bylo výbor. To bylo opravdu výborné. No, ale to se nám například podařilo. Pak jsme měli docela zajímavé Pak jsme měli docela zajímavé případy, které se týkaly účasti v řízeních na Slovensku. To už byl Arhus a byl byly to předpisy evropské, které implementovaly Arhuskou

úmluvu. Ty byli tam byl tam bylo několik případů. To dělali slovenští kolegové. To bylo fatobity byly taky dobrý případy. Tam jsou takové precedenty, na které se odkazuje neustále. No, já k tomu můžu akorát říct, že teda ta práce toho té právní služby je velice

velice náročná, že to je opravdu eh taková

vyžaduje to obrovskou znalost toho evropského práva. Pracují tam špičkoví právníci. Opravdu já jsem takovoudle kvalitu právníků nikdy nezažila předtím. To jsou lidi, který kteří komunikují třemi čtyřmi jazyky a nejenom, že jimi komunikují, jsou schopni v nich napsat žalobu k soudu, což tu teda opravdu takovej vrchol jazykovéj. A

takže já v tomhleto v tomhleto pro mě ta právní služba byla obrovským přínosem. Jsou to lidi, kteří navíc to pro mě byla rána, když jsem přišla z ministerstva životního prostředí na právní službu, tak jsem zjistila, že ty lidi jsou fantastický v tom, že se chtějí neustále vzdělávat. Oni furt chodili na nějaký školení, aby si prohlubovali znalosti, eh aby No, aby si prohlovali znalosti, o tom nemusím víc mluvit. Eh, jsou to lidi, kteří byli rádi, když změnili oblast to té své práce, že třeba dělali, já nevím, tři roky dělali energetiku a pak řekli: "Já už bych, já už v tomhleom jsem už udělal všechno a už jsem prošel všechno, já bych chtěl dělat něco jinýho."

To já jsem na u nás ve státní správě v té době, možná, že teď už je to jinak, jo, ale v té době jsem tohle nezažila, že lidi prostě nějaký školení, něco to proč a já chci bejt tady a já už to dělám dlouho, já to umím a já to nechci měnit. Čili tenkrát v tom v tom roce 2007 pro mě to byla obrovská změna teda. A pozitivní čá, pozitivní, pozitivní, protože mně se to strašně líbilo, že jo. Já jsem pro tohleto hrozně byla.

Eh, takže jste tam pracovala ráno?

No, pracovala. A ještě bych se zeptala k tomu

evropskému právu. U nás se to totiž hodně na to naráží eh i teda v ochraně životního prostředí. Často se říká, že tady prostě Brusel nám něco diktuje, my s tím jako nesouhlasíme. Teď e rozhodně se to objevuje u toho eh Green Dealu, těch různých i klimatických politik. Eh jak vy to vnímáte, nebo jak to třeba se vnímalo? Eh evropské?

No mě hlavně hlavně štve, že se říká, že Brusel nám něco diktuje, protože to prostě není pravda. Brusel nám nediktuje vůbec nic. Všecky ty předpisy právní právní jsou schvalovaný eh radou a jsou schvalovaný parlamentem a jsou připrav jednak jsou jim to je už poslední fáze, že jo, že to, že prostě ty lidi z členských států to schválněj. To neschvaluje

Ursula von der Lien, to neschvalují ředitelé generálních ředitelství, čili jak se říká u nás nevolení. To schvalují politici

v Evropském parlamentu navíc volení politici, že jo. A kromě toho ty předpisy, když jsou připravovaný, tak taky nejsou připravovaný, že prostě vám to spadne z nebe. Ty předpisy se připravují ve spolupráci s těmi členskými státy. Jsou neustále pracovní schůzky, ve který, na který jsou experti z těch konkrétních ministerstev. Takže v tom členském státě se celou tu dobu přípravy toho návrhu právního předpisu o tom ví, čili ten členský stát se k tomu na to může připravovat, že se nepřipravuje.

To jako není problém komise, to je problém toho členského státu. Čili to, že nám něco spadne z Bruselu, to je naprostý nesmysl, samozřejmě. No a klimatická politika Green Deal, ten se začal připravovat už někdy v roce 2018, to jsem ještě byla na právní službě, tak už se začalo mluvit o Green Dealu, pak se teda přijal, že jo, a samozřejmě, že se přijal s naším vědomím. Eh, i v rámci našeho předsednictví se přijalo Fit 455 a přijaly se spousty těch předpisů.

Takže jestli to bylo urychlený nebo nebylo urychlené, to já z hlediska toho právního nejsem schopná posoudit. Možná, že opravdu jsou tam některé věci příliš eh příliš narychlo, příliš náhle, ale zase na druhou stranu i automobil i automobilky věděly hrozně dlouho, že že tam budou, že ty předpisy se budou připravovat, měli dlouhou dobu na to, aby aby něco udělali. Čili to nebylo, hele, zejtra já musím něco udělat, já to nemůžu udělat. Nebylo to tak. I ty automobilky měly pětš let na to, aby se na to připravili. Takže, že ta regulace je občas trošku moc velká. To asi je pravda. Zejména pokud jde o takovéto reportování, tam si myslím, že to je asi trochu přehnané, takže tam by se to asi dalo eh omezit, ulehčit těm podnikům, zejména možná těm malým malým podnikům, které s tím mají spoustu práce a nákladů. Ono to není asi není není levné. Já teda nevím, ale dovedu si představit, že to levné není. Ale jako ty hlavní cíle prostě byly přijaty s naším vědomím. Hm. To to takzvaně neokecáme. A já si myslím, že se to prostě, že to prostě je udělatelné, ale eh problém je v tom, že už od začátku se u nás srazí teorie klauze, že klima není problém. Když už se konečně uznalo, že klima je problém, tak přece to, co my děláme, vůbec nemůže pomoci. ta Evropská unie je osamocená, nikdo jiný k tomu nic nedělá, nikdo jiný klima nechrání. No, tak jako tímhle tím je krmená veřejnost v podstatě od 90. let, že jo, bylo součástí kritiky ochrany životního prostředí. No a teď se to všechno soustředilo na klima. Takže tenleten narativ, jak se dneska říká, ten tady je pořád, ale celou dobu včetně dnešní vlády, včetně pana premiéra se nevysvětluje v podstatě pořád o co jde, furt se jenom lidem říká, že je to bude něco stát. A samozřejmě, že to, že nás to všechny bude něco stát, to je pochopitelné, ale celá ta léta neříkalo, jakým způsobem se to bude dělat. Nic se k tomu moc nepřipravovalo, pokud já vím. No, teď všichni nějak nic moc k tomu nebylo, že jo. Jak dlouho už se mluví o, že potřebuje zákon o klimatu? Já vím, že se o tom jenom já vím, že se o tom mluví asi čtyři tři, čtyři roky. Dělá na tom skupina lidí na ústavu státu a práva. Eh, a nic. A a furt se jenom mluví o tom, že to nejde a proč to nejde. A naši naši poslance v Evropském parlamentu taky pořád říkají, že to nejde a proč to nejde, ale furt se jenom říká, že to nejde. Ale jak by to šlo, hm, potom se tak nějak úplně nemluví. Taky mě dost štve o tom, jak se říká teďko, že prostě budou zdražený, budou zdražené pohonné hmoty a domácnosti budou mít asi budou, nepochybně budou, ale eh e nevíme, jak ty povolenky budou vypadat za rok. Nevíme, jak budou vypadat za dva roky. Oni všichni říkají, že budou drahé, já nevím kolik, že budou stát. Vždyť to nevíme. Vždyť se to nějakým způsobem vyvíjí a ty povolenky se můžou zlevnit. Můžou se samozřejmě zdražit, pochopitelně. Ale záleží na tom, jak se nám budou dařit opatření na ochranu klimatu. Okolem těch povolenek je zdražit emise. Hm. Což dělaj, které prostě produkujeme. Hm. Takže já samozřejmě může jsem namítnout, že to vidím jednostranně, že jsem v té oblasti životního prostředí tak takzvaně zaháčkovaná a dělám jí celý život. Ale je mě tady schází prostě dlouhodobý přístup naší straně České republiky, dlouhodobé vysvětlování a dlouhodobá příprava i strategická nějaká. Tady není žádná strategie, co dělat s Green Dealem. Furt se jenom mluví o Green Dealu a navíc, když se mluví o Green Dealu, tak se mluví jenom o klimatu a zejména jenom o autech často. Ale už se nemluví o tom, že ten Green Deal je o celém životním prostředí v podstatě, že je o ochraně, ochraně přírody, vody, půdy, že tam je toleto všechno. A to už se těm lidem neříká. A lidem se neustále říká jenom, že že jim seberou auta, když

to vezmu jednoduše. A vy vy jste dělala na té Evropské komisi, tak eh máte máte pocit, že prostě ty jiné státy to mají jinak. I třeba ty nové členské státy, eh i když my už tady jsme členy docela dlouho, ale už jsou tady další státy, které byly vlastně přijaté po nás, ale eh, jo, vnímáte tam, že třeba tu strategii mají víc. Já si myslím, že maj, já mám takový pocit, že ne ve všech státech se neustále tak negativně křičí. Rozhodně se takhle negativně nestaví gre Greenho skandinávci.

Hm. Já nevím, jak oni to dělají, ale prostě oni jsou v řadě věcí dost napřed a dost takový klidní nějaký, takový jak ten přístup oni mají úplně jiný než my tady. Eh, já taky žiju už dlouho v Belgii a já neslyším v Belgii neustále. Tak samozřejmě se, že je tam slyšet, že ten, že ta klima, že to něco stojí, že nejsou peníze, že já nevím, jako to je fakt. Ale že by se tam neustále takhle křičelo proti tomu a že se to musí změnit a že se to musí, já to tam prostě neslyším. Hm. a žiju už tam docela dost dlouho teda. Takže v Polsku asi jo. Poláci mají, ty jsou vázaní na uhlí, že jo. To tam s nima, ty mají problém opravdu taky a měli ho vždycky a vyměnily si určité výjimky a tak dále. Čím tam to bude asi podobné? Možná, že to bude podobné na Slovensku, možná v tom vyšegrádu možná. Hm. Ale jinak já mám pocit, že to není tak strašné. že by to nebylo, že by tam nebyla vůbec žádná kritika, to si nemyslím, protože ono je to opravdu všechno drahé. To prostě nemusíme malovat nějak na růžovo, ale není to tam takhle vyhocené, jako je to u nás. Hm.

E, já si často kladu otázku, jak to potom vnímají třeba eh pracovníci teda na Evropské komisi, zaměstnanci, jestli e nějak se jich to jako dotýká, že některé ty členské státy si třeba stěžují víc nebo mají větší jako eh neplnění těch těch směrnic, těch povinností a nebo jste se s tím ani nesetkala, že by vám někdo říkal, ta vaše Česká republika? Ne, oni jsou oni jsou oni jsou hrozně slušní. Jo, takže to naštěstí nedělej, ne? To se obá jsem to tam moc nezažila teda jako samozřejmě se ví, že některé členské státy mají víc těch infringementů než jiné. Ví se to, ve kterých oblastech třeba mají větší problémy, ve kterých zase jiné členské státy. Klasicky k Skandinávci jich mají míň, že jo. To je opravdu klasika. No, ale jinak, že by se to říkalo, no podívejte se na ně, oni jsou a j to naštěstí jako neříkám, že to tam není, ale já jsem to nezažila osobně. No a e ještě teda, když se přesuneme k té české legislativě, eh je tady pro vás něco, co jí podle vás zásadně chybí, nebo se zásadně oslilbuje třeba eh od té doby, co byste se tomu věnovala? Já abych byla úplně upřímná, tak já jsem, když jsem pracovala na právní službě komise, tak já jsem se té české právní úpravy moc nevěnovala. Já jsem se věnovala trošku víc tomu územnímu plánování a stavebnímu řádu, protože mě to zajímalo, jak to bude a měla jsem pocit, že tomu trochu rozumím, ale pokud jsem tomu přestala rozumět, protože je to strašně složitý, eh udělalo se to u nás strašně složitým, eh, zbytečně složitým, bych řekla.

Takže já si moc netroufám to české právo, zejména to právo životního prostředí posuzovat. Já už ho, já už ho znám jen tak rámcově, ale řekla bych, že ta složkovost se asi nepřekonala, že to tam asi bude pořád.

A eh velký význam má právě, bohužel ho má ten velký význam stavební zákon, protože ten určuje podobu území vůbec a co se v tom území bude dít. A myslím si, že ten jako ten kámen úrazu přetrvává pořád. A jinak si říkám, já si netroufám to moc posuzovat. Asi bude problém i v té ochraně přírody, protože tam se tam se zejména snižuje nebo zmírňuje ta znevýhodňuje ta účast veřejnosti, která

tam byla v tom původním z té z té 114 byla velice dobře udělaná. Myslím, že to byl nějak paragraf 70 nebo tak nějak. A eh tam se to změnilo k horšímu bohužel. A to se prosadilo na začátku těch 90. let, když se zase můžeme vrátit k začátku toho našeho rozhovoru. Takže teď se to prosazuje spíš zpátky k horšímu. H je otázka, co s tím bude dál. Ale jinak, jak říkám, já si netroufám to teď posuzovat.

A když říkáte, že to právo je zbytečně složité, tak co tím přesně myslíte, že já mám takovej pocit, že si tam naděláme zbytečně moc různých řízení navíc a překážek navíc, která, které se musejí a rozhodnutí navíc, které se musejí překonat. Tím se jednak ztrácí čas, jednak se to jednak se ty jednak se to zpomaluje. A to já mám teda na mysli teďko konkrétně to ten stavební zákon. Mm hm hm. No a v tom monitoringu tam to asi bude taky to, co slyším, že jako zbytečně se někdy teda reportingu spíš zbytečně někdy se žádá od těch podniků reportování možná i o tém, že nebo moc často a tak dále, tak tam na to si teda stěžují i i podniky a já tak tenduju k tomu jim věřit.

Hm hm. A to o tom už se mluvilo strašně dávno ještě za Junkerovy komise Junkr sliboval, že se zjednoduší právo jako takové a hodně mluvil i o tom životním prostředí. My jsme se strašně báli, že že prostě něco se oseká a že to bude spíš v neprospěch životního prostředí a ono se v podstatě nic nestalo. A jak vypadá teďko ten balíček těch zjednodušení? Já se musím přiznat, že jsem se na to ani nedívala. Ale zároveň eh teda jsou eh jsou procesy, kde kde vlastně přestože to rozhodování je teda asi dost složité, myslím u toho českého práva, tak se tak se nějak rozhodne vlastně špatně a potom eh se musí vymáhat. Eh jo, třeba mluvím o těch dálnicích, tam eh tam vlastně zpětně soudy rozhodují o tom, že eh že tam třeba právo veřejnosti bylo jako e opomenuto. No a eh tak že vlastně i ten ani ten složitý

proces jako eh nějak se nedaří i vlastně kontrolovat nebo No, asi nedaří. Asi nedaří. Asi nedaří. Ono jako pokud já vím, tak často se od se zejména nevládní organizace odvolávají kvůli tomu, že ty rozsudky mají nějaké formální chyby, že tam prostě něco a velice úspěšně se odvolávají teda, což jim bývá vyčítáno, že jo. Takže možná kdyby se občas zkvalitnila i ta rozhodovací činnost těch těch příslušných orgánů, tak by to pomohlo. No a no je třeba něco, co se co jste chtěli v těch 90. letech kromě eh kromě toho konexu ještě udělat a eh a a nepodařilo se to a vnímáte to třeba, že nepodařilo se nám udělat nějakou pořádnou strategii toho udržitelného rozvoje. To jsme měli na mysli a chtěli jsme to udělat. Eh vlastně i tam směřoval ten projekt toho vyšeγράdu, že teda uděláme i něco, že to bude společně pro celý ten vyšeγράd. Tak to se teda nepodařilo. Pak se pak se založila nějaká ta rada pro udržitelný rozvoj při úřadu vlády. Já nevím, jestli ještě existuje ta rada vůbec. Myslím, že existuje.

Možná, že pak byla i při ministerstvu životního prostředí nebo já nevím, něco takového bylo. Ale udělat opravdu dobrou kvalitní strategii udržitelného rozvoje, to si myslím, že se nepodařilo. Vadí mi, že se vůbec u nás ty strategie, které se týkají životního prostředí, nejsou nic moc. Konkrétně teďko u toho klimatu to vadí hodně. Hm. Eh, je něco, co byste třeba teďkon eh udělala jinak? Ne, neudělala bych nic jinak. Neudělala bych nic jinak. Mluvila o panu Moldanovi. My my s ním ještě chceme taky mluvit. Eh eh pak bývá také eh další vlastně z těch velkých eh velkých mužů eh, bych řekla 90. let v životním prostředí byl pan Vavroušek a pan vlastně potom třeba pan Dejmek a tak dále. E vy jste s nimi taky

nějak spolupracovala? No, tak s Dejmalem Dejmal s náma spolupracoval ještě trochu i v té ekologické sekci, no. A pak byl ministr, že jo. Tak ale já už pak osobně jsem s Dejmalem nedělala, protože to už jsem pak já i odešla postupně, ale s Vabrouškem jsme spolupracovali, tak já jsem s ním hodně přicházela do styku, eh protože on eh on dělal s námi ekologickou sekci.

Mhm. Taky on nastoupil někdy, on začal s námi dělat někdy asi mám do, že po mně nějak tak 85 zhruba, no. tak ten byl aktivní ve té ekologické sekci a potom se stal ministrem a eh v rámci toho jsme přicházeli do styku, že jo, to jako bylo jasné. a potom po tom přípravě té té té konference dobříšské, ale to byl normální pracovní kontakt mezi ministerstvem a mezi ministerstvem a tím jeho výborem, tak jsme byli společně všichni tři zástupci, zástupci ze tří ze tří ministerstve, což znamená federál, český a slovenský ministerstvo. Jsme byli na další konferenci ministrů životního prostředí v Dublinu. Ta následovala po Dobříši. No, tam jsme takhle zase byli všichni tři z těch ministerstev. Bylo fajn.

Eh, tak a je něco, co třeba co byste třeba řekla k těm nevládkám, k vývoji toho nevládkového sektoru nebo Já mám pocit, že těm nevládkám se relativně docela dařilo v těch 90. letech, že i dost jsme měli možnost sehnat peníze ze zahraničí, protože jsme byli ta chudá střední a východní Evropa a byla to pravda.

Takže jsme nějaké nějaké ty finance měli a byly finance z Evropské komise přes třeba i to i EB a nebo i mimo přes nějaké další organizace nebo firmy, tak ty nevládky, ty peníze nějakým způsobem dostávaly, spolupracovaly i obce a mám pocit, že to teď je to snad i horší, jestli je to možný.

Mám dojem, že to je horší, že ty peníze prostě nejsou a že se těm nevládním organizacím dost těžko pracuje.

Hm. Hodně se objevují eh vlastně takové teze, že že by se jim neměly dávat žádné peníze. Ono to asi souvisí i s tím problémem, co teďko se objevil na té evropské úrovni, že eh bylo, že byla komise obviněná, že využívala financování prostřednictvím financí, že využívala nevládní organizace, aby za něj lobovali ve prospěch Green Dealu a tak dále. Já teda nevím, jestli je to pravda, já si to nemyslím, ale lobují nevládní organizace za životní prostředí a nevládní průmyslové blobují zase proti, že jo. Takže to je normální. a že měly peníze nevládky z Evropské komise. To je taky pravda, protože my jsme je nějak taky vlastně nakonec dostávali přes ne přímo teda náš ústav, ne přímo my jsme to měli přes ty nějaké ty koordinátory nebo ta konzorcia, ale ty peníze byly a byl to zdroj peněz, my jsme si říkali ku prospěchu věcí.

Ale jak tohle dopadne, nevím, ale ta kampaň proti těm nevládkám evropským je teda dost silná. Hm. Já nevím, na kolik se toto projevilo v České republice. Zrovna tohle to objevilo se to v médiích, ale myslím, že to se tady spíš objevuje jako z těch českých permanentně. No, to se objevovalo ostatně i v těch 90. letech, že jo, že že to bylo proti nám a že jsme, že Bůh ví, odkud máme peníze a Bůh ví, co za to děláme a že si za to dáváme akorát platy a nic nic za to neděláme. To byl útok běžnej vůči všem nevládním organizacím, že jo. Takže to nebylo nic moc a tak peníze z průmyslových podniků, to se v podstatě nedalo sehnat. My jsme prostřednictvím člena naší dozorčí rady na něco dostali peníze, myslím na nějaký projekt s papírem. mám dojem a to bylo díky kontaktům člena člena dozorčí rady, ale jinak to moc nebývalo teda. Hm.

Takže to opravdu kritizované ty nevládky byly. No a ono to pokračuje bohužel. No a vy jste ještě říkala, že že jo, v tom ústavu jste se věnovali různým tématům. Věnovali jste se třeba i nějakým těm takovým velkým tématům životního prostředí tehdy myslím třeba eh klimatu, no ne? třeba jádru nebo

ne, ne, ne. My jsme na to neměli experty na tohleto. Na tohleto byla vždycky kala a ještě nějaké nebyl. Myslím, že i ten seven, že se tomu věnoval, mám dojem, ale tomudle ne. Já se na to se těžko sháněli lidi, experti, který by kteří by to znali a já jsem prostě nechtěla, já jsem se nechtěla věnovat všemu č co jsem věděla, že to dělá dobře někdo jiný. Jasně.

Tak jsem říkala, radši ne. Tak jsme si vymýšleli nějaké prostě jiné, které jiná jiné jiné projekty, které třeba dělaly i ty naše partnerské ústavy v tom Polsku a nebo Maďarsku. Takže jsme některý věci dělali obdobně jako oni, jako třeba ty ekonomické nástroje a to jsme dělali podobně všichni tři.

Hm. Jasně.

My jsme byli prostě, pokud bych měla něco říct o tom ústavu pro ekopolitiku, my jsme byli taková netypická nevládka, taky to byl singank, že jo. Eh, my jsme byli na ty, to na tom byl takovej trošku výzkumák, kterej kterej měl přinášet nové nápady do té ochrany životního prostředí, ale nejenom. Mělo to být právě z hlediska toho udržitelného vývoje, s průřezové, s přesahem do všech těch ostatních oblastí. Měla to být, měla to být zaměřeno na to, aby abysme spolupracovali s různými těmi stakeholdery a tak dále. Takže to bylo nějaké takové naše specifikum od začátku. No a nedělali jsme takové ty běžné environmentální akce jako nějaké průvody někam s něčím, jako to na to jsou specializované jiné a my jsme prostě dělali něco jinýho. No, takže často jsem slyšela od nevládek, no ústav pro ekopolitiku, to není nevládka. Oni dostávají peníze z ministerstva, to není nevládka. No prostě jsme byli trochu jiní. No a nechtěli jste v tom pak ještě

pokračovat? Vy jste teda byla na komisi, jste vlastně odešla?

No, můj kolega pokračoval, vedl ještě ten ústav, já předpokládám asi 10 let poté, co já jsem odešla, ale bylo to, co já vím, od lidí, kteří v tom ústavu pracovali, tak to bylo čím dál tím těžší, protože prostě nebyly peníze.

Hm hm. A on už to zaměřoval i trošku jinam. Tam

už moc nebyla spolupráce se zahraničím, jenom velice omezená. už nebyly peníze od Američanů, taky od těch amerických nadací.

Zaměřovalo se to hodně konkrétně třeba na na konkrétní místo někde nebo třeba eh Valentová přesně jménem Michaela Michaela dělala Car Sharing projekt například a to už to já jsem už tam nebyla v té době. Takže takovýhle nebo třeba spolupráce spolupracoval nějaký lokální agentě nějakým konkrétním projektu třeba pro Prahu 12 nebo něco takový konkrétní dílčí věci, kde teda i byly finance případně z toho místa. Nebyly velké samozřejmě, protože prachy nebyly, ale byl to trošku jiný typ, jiný typ aktivit. No samozřejmě vedl to někdo jiný, tak to bylo trošku jiný, že jasně, což je normální. No a skončil ten ústav nějak tak asi 2000 14, 15, 16 tak nějak. Ale co si pokládám

za za svůj takový velký plus, že všichni ty lidi, kteří s námi začali, nějak pořád do toho životního prostředí dělají. Někteří si založili nějaké své malé konzultační firmičky. Eh, všichni dělají a dva kolegové dělají dělají. Jednak ty, co dělali ty lokální vy 21, tak ty v tom pokračovaly a pokud se nemýlím, tak ještě nedávno dělali pro firmy průmyslové dělali takový ten ekologický footprint eh pro e emise emise skleníkové skleníkových plynů. Říkali, že to jako je o to velký zájem. Hm hm.

No, takže to si to si to je to je fajn.

A jeden můj student z právnický fakulty, kterýho jsem přivedla k právu evropskýmu dělá, je profesorem evropského práva. Takže něco se podařilo.

Něco se podařilo.